

**Tilitoimisto Oy:n taloudellisen kehityksen analysointi
vuosina 2007–2010**

Linda Pasanen

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
2011

<p>Tekijä tai tekijät Linda Pasanen</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi LV8Ta</p>
<p>Raportin nimi Tilitoimisto Oy:n taloudellisen kehityksen analysointi vuosina 2007–2010</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 54 + 5</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Kirsti Suvanto Pirjo Takanen-Körperich</p>	
<p>Opinnäytetyön ensisijaisena tarkoituksena oli kartoittaa pääkaupunkiseudulla toimivan Tilitoimisto Oy:n taloudellinen kehitys vuosina 2007–2010. Toissijaisena tarkoituksena oli verrata kehitystä toimialan yleiseen kehitykseen samana ajanjaksona ja esittää kehitysehdotuksia. Tutkimuksella pyrittiin antamaan tietoa Tilitoimisto Oy:n johdolle yrityksen taloudesta, jota voidaan hyödyntää seuraavien vuosien päätöksenteossa. Taloudellisen kehityksen tarkastelu rajattiin kannattavuuteen, maksuvalmiuteen, vakavaraisuuteen ja kasvuun.</p> <p>Tilinpäätösanalyysin pohjalta selvitettiin Tilitoimisto Oy:n kehitystä. Taloudellisen kehityksen kartoittamiseksi oikaistiin Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeistuksen mukaan kohdeyrityksen vuosien 2007–2010 tilinpäätökset sekä laskettiin valitut tunnusluvut. Kohdeyrityksen profiloimiseksi kirjanpito- ja tilinpäätös-alalle keskimäärin selvitettiin Toimiala onlinein kautta Tilastokeskukselta ja Finnveralta toimialan vastaavien tunnuslukujen mediaanit sekä ala- ja yläkvartiilit. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta, koska kvalitatiiviselle tutkimukselle on tunnusomaista aineiston analysoiminen ja tulkitseminen.</p> <p>Saatujen tulosten pohjalta luotiin näkemys yrityksen taloudellisesta historiasta ja siitä, miten yritys on tarkastelujakson aikana kehittynyt. Tunnuslukujen avulla pohdittiin yrityksen tilaa kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden sekä kasvun näkökulmista. Yrityksen todettiin kasvaneen tarkasteluajanjaksolla sekä kasvattaneen liikevaihtoa osin maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kustannuksella. Kaiken kaikkiaan Tilitoimisto Oy taloudellinen kehitys on ollut positiivista. Yritys on parantanut taloudellisia toimintaedellytyksiään ja 2010 tilikauden tunnusluvut ovat pääsääntöisesti hyviä.</p>	
<p>Asiasanat Tilinpäätösanalyysi, tilinpäätös, kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus, kasvu</p>	

Business administration and economics

<p>Authors Linda Pasanen</p>	<p>Group or year of entry LV8Ta</p>
<p>The title of thesis The Financial Development of Tiltoimisto Ltd.</p>	<p>Number of pages and appendices 54 + 5</p>
<p>Supervisor(s) Kirsti Suvanto Pirjo Takanen-Körperich</p>	
<p>The primary aim of the thesis was to define the financial development of accounting company Tiltoimisto Ltd. during the years 2007-2010. The secondary aim was to determine the company's position development in the field of bookkeeping and financial statement business according to their financial development. The analysis of financial development was limited in profitability, liquidity, solvency and growth.</p> <p>The research of the thesis was based on financial statement analysis. The data was gathered and calculated from the financial statements of the company. The comparative information was gathered from Toimiala online, and the data was based on Finnvera and Tilastokeskus. As a part of the financial statement analysis, some key ratios were selected and calculated. These key ratios were also compared to the medians and lower and upper quartiles of the field.</p> <p>Based on the results, an overview of the company's financial history, and account of how the company developed during the period, was created. Using the key ratios, the position of the company was examined in terms of profitability, solvency, liquidity and growth. In summary the company has grown during the period and increased their turnover but therefore liquidity and solvency has become weaker.</p>	
<p>Key words Financial statement analysis, financial statement, profitability, liquidity, solidity, growth</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimustavoite ja rajaus.....	2
1.2	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	2
2	Tilinpäätösinformaatio	4
2.1	Tilinpäätöksen sisältö.....	5
2.2	Tilinpäätösten vertailtavuus	8
2.3	Tilinpäätös analysoinnin perustana	9
2.4	Taloudellisen kehityksen analysointimenetelmät	10
3	Tilinpäätösanalyysin taustaa	12
3.1	Tilinpäätöksen oikaiseminen.....	13
3.1.1	Taseen oikaisut.....	14
3.1.2	Tuloslaskelman oikaisut.....	17
3.2	Taloudellisen kehittymisen mittaaminen tunnuslukujen avulla.....	20
3.2.1	Kannattavuus	21
3.2.2	Maksuvalmius.....	22
3.2.3	Vakavaraisuus.....	24
3.2.4	Kasvu	25
3.3	Tilinpäätösanalyysin ja tunnuslukujen keskeisiä ongelmia	26
4	Tilitoimisto Oy:n tilinpäätösanalyysi.....	28
4.1	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	29
4.2	Tilinpäätöksiä oikaisut.....	30
4.2.1	Taseiden oikaisut	30
4.2.2	Tuloslaskelmien oikaisut.....	32
4.3	Keskeisimmät tunnusluvut ja niiden tulkinta	33
4.3.1	Yritystoiminnan kannattavuus	34
4.3.2	Yritystoiminnan maksuvalmius.....	35
4.3.3	Yritystoiminnan vakavaraisuus	36
4.3.4	Yritystoiminnan kasvu	37
5	Toimialavertailua	38

5.1	Kannattavuus vuosina 2007–2010	38
5.2	Maksuvalmius vuosina 2007–2010.....	40
5.3	Vakavaraisuus vuosina 2007–2010.....	41
5.4	Kasvu vuosina 2007–2010	43
6	Pohdintaa.....	46
6.1	Johtopäätökset	46
6.2	Muita kehitysehdotuksia	48
6.3	Opinnäytetyön laadun arviointi	49
6.4	Jatkotutkimusaiheita.....	50
	Lähteet.....	52
	Liitteet.....	55
	Liite 1. Kululajikohtainen tuloslaskelma	55
	Liite 2. Tase	56
	Liite 3. Oikaistu tase	58
	Liite 4. Oikaistu tuloslaskelma.....	59

1 Johdanto

Yksi yrityksen tärkeimmistä tavoitteista on tuottaa liiketoiminnallaan voittoa. Nyky-yhteiskunnassa liiketoiminta ei aina automaattisesti ole voitollista tai kannattavaa: kilpailu on kovaa ja säälimätöntä. Liiketoimintaan vaikuttavat monet eri tekijät, kuten liikeidea ja toimintaympäristö. Yksi merkittävimmistä tekijöistä menestymisen kannalta on yritysjohto ja sen toiminta. Yrityksen johdon toiminnan onnistumista voidaankin tutkia monesta eri näkökulmasta, joita ovat esimerkiksi asiakastyytyväisyys tai työntekijöiden työhyvinvointi. Usein onnistumisen arvioimiseen käytetään kuitenkin rahamääräisiä suureita.

Rahamääräisen arvioinnin taustalla vaikuttavat monet eri asiat, kuten sijoittajien tuottovaatimus. Omistajien sijoittamalle pääomalle saama tuotto riippuu yrityksen kannattavuudesta, rahoituksesta ja kasvusta eli yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä. Yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä voidaan arvioida, esimerkiksi yritys-, tilinpäätös- ja tunnuslukuanalyysillä. Näitä analyysejä voidaan käyttää yhdessä tai erikseen ja ne eroavat toisistaan laajuuden ja korostuksen suhteen. Analyysin valintaan vaikuttavat analysoinnin tavoitteet, resurssit ja käytettävissä oleva informaatio.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Tilitoimisto Oy:n taloudellisten toimintaedellytysten kehitystä neljän vuoden tarkasteluajanjaksolta ja verrataan kehitystä toimialaan yleisesti tilinpäätösanalyysin avulla. Ajatus opinnäytetyön aiheesta lähti alun perin tutkijan kiinnostuksesta tilitoimistoalaan, sillä tutkija itse työskentelee kyseisellä alalla. Varsinainen sysäys opinnäytetyön aiheeksi lähti toimeksiantajan tarpeesta saada kattavampi käsitys yrityksen taloudellisesta kehityksestä ja lisäinformaatiota yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä. Menneiden vuosien taloudellisten toimintaedellytysten analysointi antaa suuntaa tulevalle kehitykselle, vaikka aiempi menestys tai taantuma ei automaattisesti johda samanlaiseen kasvuun tulevaisuudessa.

Tilinpäätösanalyysiä hyödynnetään yleisesti yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten ja kehityksen määrittämiseen ja arviointiin. Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön yhdenmukaistumisen myötä tilinpäätöstä on alettu hyödyntämään muunakin kuin velkojien suojana. Tilinpäätöksen antama informaatio on keskeisessä osassa tilinpäätösanalyysis-

sä. Tilinpäätösanalyysiä on käytetty menetelmänä pro gradu tutkielmissa ja opinnäytetoissa, esimerkiksi Myllylä (2010) on tutkinut Huhtico Oy:n taloudellisia toimintaedellytyksiä tilinpäätösanalyysiä apuna käyttäen. Tilitoimisto Oy:stä ei ole tehty vastaavaa tutkimusta aiemmin, mutta samankaltaisia opinnäytetöitä on tehty useita.

1.1 Tutkimustavoite ja rajaus

Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on selvittää pääkaupunkiseudulla sijaitsevan Tilitoimisto Oy:n taloudellinen kehitys vuosina 2007–2010. Toissijaisena tarkoituksena on verrata kehitystä toimialan yleiseen kehitykseen ja esittää kehitysehdotuksia. Tutkimuksella pyritään antamaan Tilitoimisto Oy:n johdolle taloudesta tietoa, jota voidaan hyödyntää päätöksenteossa.

Tässä työssä taloudellisen kehityksen tarkastelu rajataan kannattavuuteen, maksuvalmiuteen, vakavaraisuuteen ja kasvuun. Rajaus pohjautuu käytettävissä oleviin voimavaroihin ja harkittuun asianmukaisuuteen. Yrityksen ollessa osakeyhtiö yrityksen toimintaa tutkitaan pääsääntöisesti osakeyhtiölainsäädännön näkökulmasta. Aihetta tullaan tarkastelemaan omistajien ja johdon näkökulmasta, sillä toimeksiantaja edustaa kumpaakin edellä mainittua ryhmää.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Työssä käytetään pääsääntöisesti kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmäksi on valittu kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, koska kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä vain havainnollistettua olemassa oleva tilanne, mutta ei kyetä riittävän laajasti selvittämään tapauksen syitä. Kvalitatiivisella tutkimuksella pystytään taas tutkimaan ja tulkitsemaan saatuja tuloksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 16.)

Tutkimusaineisto koostuu tutkittavan yrityksen tilinpäätöksistä ja liitetiedoista vuosilta 2007–2010 sekä Toimiala onlinesta saaduista kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu-alan taloudellisten tunnuslukujen mediaaneista, ala- ja yläkvartiileista vuosilta 2007–2009 sekä arviosta vuodelta 2010. Aineiston analysointimenetelmänä käytetään tilinpäätösanalyysiä. Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan yrityksen taloudellisen tilanteen ja kehityksen

arvioimista sekä vertaamista tilinpäätöstietojen ja muiden siihen liittyvien tietojen avulla. Opinnäytetyö toteutetaan pitkittäistutkimuksena. Pitkittäistutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jossa hyödynnetään usealta peräkkäiseltä aikaperiodilta saatua informaatiota. Valittua menetelmää ja mittareita perustellaan tarkemmin seuraavissa luvuissa. (Heikkilä 2008, 15; Niskanen & Niskanen 2004, 8.)

2 Tilinpäätösinformaatio

Lähes kaikki Suomessa toimivat yritykset ovat kirjanpitovelvollisia. Jokaisen liike- tai elinkeinotoimintaa harjoittavan tulee noudattaa yleislakina kirjanpitolakia ja -asetuksia. Yrityksen tulee ottaa huomioon myös erityislait, jotka määräytyvät yhtiömuodon mukaan, esimerkiksi osakeyhtiön tulee noudattaa kirjanpitolain ohella osakeyhtiölakia. Muita merkittäviä erityislakeja ovat välillistä ja välitöntä verotusta säätelevät arvonlisäverolaki ja elinkeinoverolaki. Yritysmuoto ja yrityksen koko vaikuttavat myös siihen, kuinka suuret velvollisuudet yrityksellä on kirjanpidon ja tilinpäätöksen suhteen. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 13–15.) Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva kirjanpitolautakunta antaa yleisohjeita lain tulkinnasta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010).

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot. Kirjanpitolaissa ja muissa tilinpäätöstä koskevissa lainsäädännöissä on määritelty hyvä kirjanpitolakia ja yleiset tilinpäätösperiaatteet. Hyvä kirjanpitolakia tarkoittaa sitä, että kirjanpito ja tilinpäätös on laadittu lainsäädännön, muiden annettujen ohjeiden sekä vakiintuneen käytännön perusteella. Kirjanpitolautakunta on merkittävä hyvän kirjanpitolakian kehittäjä. Yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluvat jatkuvuus, johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus, suoriteperusteisuus ja erillisarvostus. (Fredriksson ym. 2008, 25; Leppiniemi 2007; 11.)

Jatkuvuuden periaatteen mukaan yleisenä periaatteena on, että kirjanpitovelvollisen harjoittama toiminta on jatkuvaa. Johdonmukaisuudella tarkoitetaan laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa jokaisena tilikautena. Sisältöpainotteisuus periaatteen mukaan huomio tulisi kiinnittää liiketapahtuman tosiasialliseen sisältöön. Varovaisuudella tarkoitetaan sitä, että varoja ei saa yliarvostaa, eikä velkoja aliarvostaa. Tasejatkuvuudella tarkoitetaan taseen lukujen siirtämistä seuraavalle tilikaudelle täysin samantyyppisiksi. Suoriteperusteisuudella tarkoitetaan tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioimista riippumatta niihin liittyvien maksujen suorituspäivästä. Erillisarvostus periaatteen mukaan kaikki omaisuus- ja rahoituserät arvostetaan erikseen. (Leppiniemi 2007; 11–31.)

Tilinpäätös johdetaan juoksevasta kirjanpidosta ja sen laatimista säädellään tarkoin. Tilinpäätös kuvaa yrityksen yhden tilikauden toiminnan tulosta ja taloudellista asemaa kyseisen tilikauden päättyessä. Yrityksen tilikausi on yleensä 12 kuukautta, mutta enintään 18 kuukautta. Tilikauden ei tarvitse olla automaattisesti kalenterivuosi, vaan se voi olla niin sanottu murrettu tilikausi, joka voi käytännössä alkaa milloin vain. Tilinpäätösinformaation laajuus riippuu yrityksen suuruudesta ja merkittävydestä, esimerkiksi pieniltä kirjanpitovelvollisilta vaaditaan vähemmän kuin suurilta. Tilinpäätös on yleensä julkinen asiakirja. Yritysten tilinpäätökset ovat saatavissa Patentti- ja rekisterihallitukselta pientä maksua vastaan. Tilinpäätös on yrityksen tärkein taloudesta kertova viesti omistajille sekä ulkomaailmalle. Sillä on tärkeä rooli yrityksen ulkoisen kuvan muodostumisessa. (Vilkkumaa 2010, 13–23.)

2.1 Tilinpäätöksen sisältö

Virallinen tilinpäätös sisältää neljä osa-aluetta: taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot (KPL 3:1§). Tase kuvaa yrityksen tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kun taas tuloslaskelma kuvaa koko tilikauden tuloksen muodostumista. Rahoituslaskelmasta tulisi selvittää yrityksen varojen hankinnat ja niiden käyttö tilikauden aikana. Liitetiedot erittelevät ja täydentävät taseessa, tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa annettuja tietoja. Rahoituslaskelman laatimista vaaditaan vain suurilta kirjanpitovelvollisilta. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 35.)

KPL 3:9.2 § mukaan kirjanpitovelvollinen määrittellään suureksi, jos sen kohdalla kaksi seuraavista rajoista on ylittynyt viimeksi päättyneeltä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella

- liikevaihto 7,3 milj. euroa
- taseen loppusumma 3,65 milj. euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Tase kuvaa yrityksen omaisuus- ja velkatilannetta tilinpäätöspäivänä. Tase tulee laatia kirjanpitoasetuksessa annetun kaavan mukaisesti. Tasekaava on sama kaikille kirjanpitovelvollisille, mutta pienet yritykset saavat käyttää lyhennettyä tasekaavaa. Tase-erissä

olevat rahamäärät säilyvät seuraavalle tilikaudelle, esimerkiksi edellisen tilikauden velat ovat samansuuruiset seuraavan tilikauden alussa. Tase jakautuu vastaavaan ja vastattavaan puoleen. Taseen vastaava puoli kertoo rahan käyttökohteet ja vastattava puoli rahan lähteet. Vastaava puoli taas jaetaan kahteen osaan pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Jako perustuu omaisuuden käyttötarkoitukseen. Vastattavaa puoli kertoo yritystoiminnan pääomarahoitukseen. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 34–38; Tomperi 2010, 154–164.)

Tuloslaskelma on laskelma tilikauden toiminnan tuloksesta. Kirjanpitoasetuksessa on annettu yritykselle kaksi vaihtoehtoa toteuttaa tuloslaskelman muodostaminen. Tuloslaskelmakaava voi olla kululajikohtainen tai toimintakohtainen. Poikkeuksena erityiskirjanpitovelvollisille, kuten aatteellisille yhteisöille, säätiöille ja kiinteistöyhtiölle, on annettu omat kaavat. Suurin osa yrityksistä käyttää tuloslaskelman muodostamiseen kululajikohtaista kaavaa, sillä esimerkiksi verolomakkeet on laadittu sen pohjalta. Osa suurista yrityksistä ja pieni joukko muita yrityksiä käyttävät toimintakohtaista tuloslaskelmakaavaa. Tuloslaskelmaan kuuluvat tilien saldot nollantuvat, kun tilikausi vaihtuu. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 46; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 19.)

Rahoituslaskelma osoittaa tilikauden rahan hankintaa ja käyttöä. Sen laatimista ei kuitenkaan vaadita pieniltä kirjanpitovelvollisilta. Kirjanpitoasetuksessa määritetään rahoituslaskelman keskeisestä sisällöstä, mutta siitä ei ole säädetty tarkkaa kaavaa. Kirjanpitolautakunta on myös antanut yleisohjeen rahoituslaskelman laadinnasta. Rahoituslaskelmasta on käytävä ilmi kolme erillistä rahavirtaa, jotka ovat liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelmaa tehtäessä kaikki suoriteperusteiset erät muutetaan maksuperusteisiksi. Tarkoitus on, että jäljelle jää pelkästään rahan liikkeisiin perustuva laskelma. Rahoituslaskelmassa ei oteta huomioon myöskään arvostuksesta ja jaksotuksesta johtuvia eriä kuten poistoja tai varaston muutosta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 46–47; Tomperi 2010, 164–165.)

Liitetiedoissa on erittelyjä ja selvityksiä liittyen taseeseen, tuloslaskelmaan sekä rahoituslaskelmaan. Ne antavat lisäinformaatiota ja syventävät lukijan tietämystä yrityksestä. Liitetiedoissa käsitellään sellaista tietoa, joka ei muualta tilinpäätöksestä tulisi ilmi, esi-

merkiksi noudatettuja jaksotusperiaatteita. Liitetietojen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä selvitys poiketuista yleisistä tilinpäätösperiaatteista. Liitetiedoista tulee myös selvittää, mitä tilinpäätöksen laadintaperiaatteita on käytetty. (Salmi 2006, 76–77; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 21.)

Pörssiyritysten ja suurten kirjanpitovelvollisten on laadittava tilinpäätöksen lisäksi toimintakertomus. Pienet osakeyhtiöt ovat saaneet liennytyä toimintakertomisen laatimiseen, mutta heidän on kuitenkin esitettävä osakeyhtiölain vaatimat toimintakertomuksen tiedot liitetietoina. Toimintakertomus oli ennen kirjanpitolain osittaista uudistusta osana virallista tilinpäätöstä, mutta uudistuksen jälkeen se on tilinpäätöksen yhteyteen kuuluva erillinen asiakirja. Vuoden 2004 uudistuksen jälkeen toimintakertomusta tulee silti käsitellä täysin samoin periaattein kuin ennenkin. Kirjanpitolain mukaan toimintakertomuksessa tulee mainita tiedot yrityksen toiminnan kehittymistä koskevista merkittävistä asioista, ilmoittaa tilikauden päättymisen jälkeisistä oleellisista tapahtumista, esittää arvio tulevasta kehityksestä sekä antaa selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. (Fredriksson ym. 2008, 81; Salmi 2006, 79.)

Yhteisössä ja säätiössä on valittava tilintarkastaja ja tehtävä tilintarkastus tilintarkastuslain, kirjanpitolain sekä kyseistä yhteisöä tai säätiötä koskevan lain mukaisesti. Pienten yhteisöjen ei tarvitse suorittaa lakisääteistä tilintarkastusta. TTL 2:4 § mukaan yhteisössä tai säätiössä on valittava tilintarkastaja, jos kaksi seuraavista ehdoista täyttyy sekä päättyneeltä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella

- taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa;
- palveluksessa on yli kolme henkilöä.

Tilintarkastaja on kuitenkin aina valittava, jos yhteisön pääasiallinen toimiala on arvopapereiden omistaminen. TTL 3:11 § mukaan tilintarkastus sisältää yhteisön tai säätiön tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastuksen sekä toimintakertomuksen läpikäynnin, jos sellainen on laadittu. Tilintarkastuksen tuotoksena syntyy tilintarkastuskertomus, josta selviää, antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot. Tilintarkas-

tuskertomus on tärkeä tiedon lähde tilinpäätösanalyysin tekijälle, sillä tilintarkastuskertomuksesta voidaan saada lisää informaatiota yrityksen kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadinnasta ja siellä tapahtuneista virheistä. Puhdas tilintarkastuskertomus taas kertoo tilinpäätösanalyysin tekijälle, että hän voi luottaa tilinpäätöksessä esitettyihin lukuihin. (Leppiniemi & Leppiniemi 2009, 418–424.)

2.2 Tilinpäätösten vertailtavuus

Salmen (2006, 29) mukaan tilinpäätöksen tehtävänä on antaa oikeat ja riittävät tiedot yrityksen tilikauden tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksestä saatu tieto kertoo ainoastaan menneistä tapahtumista, mutta tilinpäätösinformaatio on kuitenkin ainoa lakeihin ja normeihin sidottua säännöllistä tietoa yrityksen toiminnasta. Tilinpäätöstä voidaan käyttää erilaisten tulkintojen ja päätelmien perustana, esimerkiksi yrityksen taloudellisesta tilan määrittämisessä. Tästä huolimatta yrityksen tilinpäätös ei ole automaattisesti vertailukelpoinen eri tilikausien, yritysten tai toimialojen välillä. Tilintarkastettua tilinpäätöstä voidaan pitää luotettavana ja oikein laadittuna. Tilinpäätöksestä itsestään ei kuitenkaan tulla löytämään lopullista totuutta. (Salmi 2006, 115.)

Tilinpäätöksen lukijan tulee suhtautua tilinpäätöksen antamaan informaatioon tarkkuudella ja varovaisuudella, sillä tilinpäätöksen laatijalla on monessa kohdassa valinnan varaa asioiden kirjaamisessa ja esittämisessä. Tilinpäätöksen laatijan toiminta tulee kuitenkin olla johdonmukaista ja jatkuvaa. Valinnaisuus on tarjolla vain kerran, joten yrityksen oman kehittymisen analysointiin valinnaisuus ei vaikuta. Tilinpäätäjällä on laissa määrätyn oikean ja riittävän kuvan lisäksi hyvin usein muitakin tavoitteita. Lukijan tulee pyrkiä selvittämään nämä tavoitteet. Paneutumalla tuloslaskelmaan ja taseeseen lukija voi saada selville tilinpäätöksen laatijan päämäärän. Erittäin suositeltavaa on myös lukea liitetietoja, sillä niistä löytyy paljon hyödyllistä tietoa. Tärkeintä on saada yleiskäsitys yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tilinpäätöksen informaation arvo vähenee merkittävästi, jos tilinpäätös ei ole vertailukelpoinen. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 140–141.)

Tilinpäätöksellä on merkitystä erityisesti yritysjohdolle sekä muille sidosryhmille vertailumahdollisuuden takia. Yrityksen tilinpäätöksestä saatuja lukuja voidaan verrata edelli-

siltä tilikausilta saatuihin lukuihin ja sen perusteella tehdä tulkintoja. Tilinpäätöstietojen avulla yritys pystyy tarkastelemaan itseään myös ulkopuolisen silmin. Yrityksestä kyetään tilinpäätöksestä laskettujen tunnuslukujen avulla arvioimaan, esimerkiksi yrityksen kehityssuuntaa, kasvupotentiaalia sekä muita yrityskohtaisia taloudellisia tekijöitä. Vertailua voidaan myös tehdä muihin yrityksiin niin oman toimialan kuin eritoimialan yrityksiin. Näin yritys pystyy hahmottamaan itsensä ja nähdä oman paikkansa toimialalla. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 22.)

Tilinpäätösten tarkastelun ja analysoinnin huipentuma on yritysten välinen vertailu. Tilinpäätöksen laskentaperiaatteista johtuen ehdottomia numeroarvoja ei ole mahdollista käyttää ainakaan laajasti vertailuihin. On jo saavutus, jos eri alan yritykset pystytään järjestämään valittujen ominaisuuksien osalta paremmuusjärjestykseen. Tilinpäätöksen laatijan valinnan mahdollisuus heikentää yritysten välistä vertailtavuutta. Taseen ja tuloslaskelman oikaiseminen taas lisää tilinpäätösten vertailtavuutta. Tilinpäätösajankohdalla saattaa myös olla vaikutusta tilinpäätösten vertailtavuuteen, sillä kaikilla kirjanpitovelvollisilla tilikausi ei ole kalenterivuosi. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 29–50.)

Tilitoimisto Oy:n tilikausi on poikkeava yleisenä käytettyyn kalenterivuoteen. Kohdeyrityksen tilikausi alkaa syyskuun ensimmäinen päivä ja loppuu elokuun viimeinen päivä. Tilitoimisto Oy:n tilinpäätöksiä voidaan silti pitää ilman erityisiä oikaisuja vertailukelpoisena muihin toimialalla oleviin yrityksiin, vaikka yrityksellä onkin hieman poikkeava tilikausi. Innanen ja Lempinen (1998, 20) ovat tutkineet Mann – Whitney yksisuuntaisella varianssitestillä tilinpäätöksen ajankohdan vaikutusta taloudellisten toimintaedellytysten arviointiin ja havainneet, ettei ajankohdalla ole vaikutusta arviointiin.

2.3 Tilinpäätös analysoinnin perustana

Tilinpäätös on ainutlaatuinen tiedonanto yksittäisen yrityksen taloudesta. Siksi yrityksen tilinpäätöksestä onkin kiinnostunut moni taho kuten yritysjohto, verottaja, kilpailijat sekä henkilöstö. Tilinpäätöstä voidaan käyttää hyväksi, esimerkiksi yrityksen kehityksen analysoinnissa, verotuksessa, sijoitustoiminnassa tai luottotietotoiminnassa. Tilinpäätöksen lukijoilla ja analysoijilla voi olla hyvinkin erilaisia tarkoituksia, tarpeita ja lähtökohtia. Tästä johtuen kahden eri lukijan johtopäätökset saattavat poiketa toisistaan

huomattavasti, vaikka tilinpäätöksestä lasketut luvut sinänsä olisivat hyvin samanlaiset. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 80–92.)

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännöt ovat yhdenmukaistuneet viime vuosien saatossa kansainvälistymisen sekä arvopaperipörssien merkityksen kasvaessa. Suomessa lainsäädännön ja oikeuskäytännön lähentymisen myötä on ymmärretty tilinpäätöksen tärkeys muunakin kuin velkojien suojana. Kuitenkin verotukselliset sidokset vaikuttavat nykypäivänä jonkin verran kirjanpitovelvollisen tekemiin ratkaisuihin. Tilinpäätöstä pidetään luotettavan tiedon lähteenä. Useiden yritysten tilinpäätöksen on tarkastanut riippumaton asiantuntija eli tilintarkastaja. Tilintarkastaja vahvistaa, että tilinpäätös on tehty voimassaolevien lakien mukaisesti ja antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 30.)

Tilinpäätöksen yksittäisistä luvuista ei voida suoraan todeta yrityksen taloudellista menestystä, mutta muutaman tilinpäätöserän tarkastelulla voidaan vetää johtopäätöksiä toiminnan tuottavuudesta. Tilinpäätöksen luvut voivat jäädä vain luvuiksi vailla tulkin-
taa, ellei niiden taustaa kyetä havaitsemaan. Yrityksen tilinpäätöksestä voidaan laskea erilaisia tunnuslukuja, joiden avulla pystytään paremmin hahmottamaan yrityksen menestymistä ja syventämään tietoja. Tunnusluvuilla on erityisesti merkitystä yrityksen johdolle, sillä he usein asettavat toiminnalleen tavoitteita tunnuslukumuodossa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 20–31.)

2.4 Taloudellisen kehityksen analysointimenetelmät

Tilinpäätöksen pohjalta on kyettävä valitsemaan oikea lähestymistapa kehityksen mittaamiseen. Yrityksen taloudellisen kehityksen mittaaminen on suoritettava samoin sekä eri tilikausien että yritysten kohdalla. Tämä on tärkeää, jotta tunnuslukujen laskeminen ja tulosten vertaaminen olisi loogista ja järkevää. Yrityksen taloudellisen kehityksen analysoimiseksi on näin ollen valittava menetelmä, jonka avulla pystytään tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa.

Yrityksen taloudellisen kehittymisen selvittämiseksi ja analysoimiseksi on erilaisia menetelmiä. Niiden laajuus vaihtelee koko toimialan kattavasta analyysistä yksittäisen yri-

tyksen yksittäisiin tunnuslukuihin. Tunnusluku-, tilinpäätös-, sekä yritysanalyysiä voidaan pitää tunnetuimpina ja suosituimpina menetelminä. Jokainen edellä mainittu analyysimuoto perustuu juoksevan kirjanpidon pohjalta laadittavaan tilinpäätökseen. Analyysiä valittaessa ja tehtäessä yksi tärkeimmistä onnistumisen edellytyksistä onkin tilinpäätöksen tunteminen. (Niskanen & Niskanen 2004, 9–12.)

Tunnuslukuanalyysi on analyysimuodoista vähiten informaatiota antava. Siinä tilinpäätöksestä saatu tieto esitetään yrityksen taloudellista tilannetta kuvaaviksi tunnusluvuiksi, mikä auttaa yritysten välisessä vertailussa. Tunnuslukuanalyysin tuottamaa informaatiota voidaan käyttää myös yksityiskohtaisemmissa analyysimuodoissa kuten tilinpäätös- tai yritysanalyysin osana. Tilinpäätösanalyysissä keskitytään pitkälti tunnuslukujen antaman informaation yhteenvetoon ja kehittyneempään analysointiin. Yritysanalyysissä puolestaan analysoidaan kokonaisvaltaisesti sekä perusteellisesti koko yritystä ja sen toimintaympäristöä. (Niskanen & Niskanen 2004, 9–12; Salmi 2006, 225–230.)

Työn tutkimustavoite huomioon ottaen edellä mainituista analyysimuodoista tilinpäätösanalyysi soveltuu tutkimusmenetelmäksi parhaiten. Työn tarkoituksena ei ole laajasti tarkastella yrityksen koko toiminta prosesseja, kuten henkisiä voimavaroja tai tuotekehitystä. Tästä syystä yritysanalyysin käyttö ei ole mielekäästä. Pelkkä tunnuslukuanalyysi jäisi liian suppeaksi, joten menetelmä kannattaa laajentaa tilinpäätösanalyysiksi. Tilinpäätöksistä, liitetiedoista sekä yrityksen johdolta saaduista lisätiedoista perustuvan tilinpäätösanalyysin avulla tutkimustavoitteeseen pystytään vastaamaan riittäväällä tarkkuudella.

3 Tilinpäätösanalyysin taustaa

Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan yrityksen taloudellisen tilanteen ja kehityksen arvioimista tilinpäätöstietojen ja muiden siihen liittyvien tietojen avulla. Tilinpäätösanalyysi on yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten mittaamista, vertailemista sekä tulkitsemista analyysin tekijän valitsemasta ajanjaksosta ja näkökulmasta. Tilinpäätösanalyysi on yleisesti hyväksytty ja käytetty yrityksen taloudellisten toimintaedellytysten analysointimenetelmä. Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena ei ole tuottaa vain tunnuslukuja vaan tulkita niitä. (Niskanen & Niskanen 2004, 8.) Salmen ja Rekola-Niemisen (2004, 94) mukaan tilinpäätösanalyysi ei ole tilintarkastusta, vaan analysointi perustuu yleensä tilintarkastettuun tilinpäätökseen. Tällöin voidaan olettaa, että tilinpäätös on oikein laadittu eikä tilinpäätösanalyysin tekijän tarvitse asettaa sen oikeellisuutta kyseenalaiseksi.

Yrityksen ulkoiset sidosryhmät ovat yleensä kiinnostuneita yrityksen tilinpäätösinformaatiosta. Tilinpäätösten laaja julkistamisvelvollisuus edesauttaa, esimerkiksi kilpailijoiden taloudellisen kehittymisen seuraamista. Yrityksen omistajat ovat myös tietysti kiinnostuneita tilinpäätöksestä saaduista luvuista. Yrityksen ulkopuolinen analysoija voi saada käyttöönsä ainoastaan yrityksen taseen, tuloslaskelman sekä liitetiedot ja mahdollisesti toimintakertomuksen, mikäli tällainen on laadittu. Yrityksen itse tarkastellessaan omaa toimintaa tilinpäätösanalyysin avulla sillä on käytössään edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi muun muassa tase-erittelyt. Näin ollen yritys pystyy laatimaan täsmällisemmän tilinpäätösanalyysin kuin ulkoiset sidosryhmät. (Lindfors & Syvänperä 2008, 93.)

Tilinpäätösanalyysia ei säädellä lain ja asetuksin kuten tilinpäätöstä. Tilinpäätösanalyysia tekevä voi täten menetellä kussakin tilanteessa parhaaksi katsomalla tavallaan ja asettaa omia tavoitteita. Tietysti on olemassa hyväksi havaittuja käytäntöjä ja menettelytapoja, esimerkiksi oikaistaessa tilinpäätöstä tai laskettaessa tunnuslukuja. Tämän lisäksi Yritystutkimusneuvottelukunta julkaisee tilinpäätösanalyysia koskevia ohjeita ja suosituksia. Yritystutkimus ry antaa yritystutkimustoimintaan koskevista yhteisistä periaatteista ja käytännöllisistä kysymyksistä suosituksia, järjestää koulutustilaisuuksia sekä harjoittaa alaan liittyvää julkaisutoimintaa. (Kinnunen ym. 2002, 95; Yritystutkimus ry 2010.)

Tilinpäätösanalyysin toteuttamiseen on useita eri menetelmiä. Näitä menetelmiä ovat prosenttimuotoinen tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi, kassavirta-analyysi sekä trendianalyysi. Menetelmän valintaan vaikuttaa analyysin suorittaja ja käyttötarkoitus. Tilinpäätösanalyysi voidaan suorittaa poikkileikkaus- tai aikasarja-analyysina tai näiden yhdistelmällä. Poikkileikkausanalyysissä yritystä verrataan tiettyä vuonna muihin yleensä samalla toimialalla toimiviin yrityksiin. Aikasarjatarkastelussa taas yrityksen omaa kehitystä verrataan pidemmällä aikavälillä, jolloin kyetään tekemään johtopäätöksiä yrityksen taloudellisen tilan kehityksestä. Tilinpäätösanalyysin suorittamista varten on oikaistava tilinpäätöksestä saatava informaatio yrityksen todellisten taloudellisten toimintaedellytysten analysoimisen mahdollistamiseksi. (Niskanen & Niskanen 2004, 19–20.)

3.1 Tilinpäätöksen oikaiseminen

Yritys pystyy pääosin laatimaan tilinpäätöksen tavoitetuloksien pohjalta, esimerkiksi kirjanpidon, verotuksen, imagon tai voitonjaon näkökulmasta. Tilinpäätösanalyysin kannalta tilinpäätösinformaatioon sisältyvä harkinnanvara on ongelmallista, koska se saattaa oleellisesti vaikeuttaa yritysten välistä vertailua. Tästä johtuen tilinpäätöstietoja on yleensä tarpeen muokata ainakin joiltain osin ennen tunnuslukujen laskemista. Tilinpäätöksen oikaisemistarve on lainsäädännön uudistuessa vähentynyt, mutta useisiin eriin on silti syytä kiinnittää huomiota. Tästä syystä tilinpäätöksen ensimmäinen vaihe onkin tilinpäätöstietojen muokkaaminen ja oikaiseminen. Näiden oikaisutoimenpiteiden tarkoituksena on vähentää harkinnanvaraisten tilinpäätösratkaisujen vaikutuksia ja siten saada eri tilikausien ja yritysten tilinpäätösinformaatio mahdollisimman vertailukelpoiseksi. (Ikäheimo, Luonasmeri & Walden 2007, 111–112; Kinnunen ym. 2002, 106.)

Yrityksen eri vuosien taseet ja tuloslaskelmat tulee oikaista mahdollisimman oikein kuvaamaan toiminnan todellista tulosta ja taloudellista asemaa, sillä tilinpäätösanalyysin tavoitteena on pyrkiä kartoittamaan yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset. Tarkoituksena on siis selvittää säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulos. Analyysin suorittajasta riippuu, miten hän määrittelee säännöllisen ja kertaluonteisen eron. Tilinpäätösanalyysin tekijän on tiedettävä myös niitä harkinnanvaraisuuksia, joita tilinpäätöksen tekijällä on käytössään, pystyäkseen suorittamaan tarvittavat oikaisut. Analyysin suorit-

tajan tulee huomioida, sekä lainsäädännölliset muutokset että yritysten muuttuneet tilinpäätöskäytännöt. Tärkeintä on olla johdonmukainen. Yritystutkimusneuvottelukunta (2011) antaa ohjeita tilinpäätösten oikaisemiseen ja tutkimuksen oikaisut tehdään näiden ohjeiden pohjalta. (Salmi 2006, 131; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 94.)

3.1.1 Taseen oikaisut

Niskasten (2004, 70) mukaan oikaistu tase eroaa monella tavoin tilinpäätöksen taseesta. Taseen oikaisujen tarkoituksena ovat omaisuuden todellisten arvojen huomioiminen. Tämä tarkoittaa sitä, että taseesta poistetaan sellaiset erät, joilla ei todellisuudessa ole tulontuottamiskykyä. (Salmi 2006, 138.) Työssä käytetyt taseen oikaisut ja niiden pohjalta muodostettu oikaistu tase perustuvat yritystutkimusneuvottelukunnan (2011, 31–49) suosituksiin. Oikaistun taseen kaava on havainnollistettu liitteessä kolme.

Ensin tarkastellaan taseen vastaavaa puolen oikaisuja. Oikaistun taseen pysyvien vastaavien aineettomiin hyödykkeisiin saadaan aktivoida menoja, joista oletettavasti karttuu tulevana vuosina vastaavaa tuloa. Perustamis- ja tutkimismenojen aktivointia ei enää sallita. Kehittämismenot sen sijaan voidaan kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemien ehtojen mukaan aktivoida taseeseen. Liikearvon poistoaika tulisi kirjanpitolautakunnan mukaan olla enintään viisi vuotta, mutta poikkeustapauksissa sen sallitaan olevan 20 vuotta. Merkityksettömäksi osoittautunut liikearvo tulee poistaa analyysia varten kokonaan. Oikaistun taseen muihin aineettomiin hyödykkeisiin kuuluvat aineettomat oikeudet, muut pitkävaikutteiset menot sekä aineettomiin hyödykkeisiin kohdistuvat ennakkomaksut. (Niskanen & Niskanen 2004, 71–72; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 31–33.)

Oikaistun taseen pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet erä pitää sisällään maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet. Tämän erän tasearvoja oikaistaan harvoin, vain jos kyseessä on oleellinen yli- tai aliarvo. Leasingrahoituksella tarkoitetaan yleensä koneiden ja laitteiden pitkäaikaista vuokrausta. Leasingvastuukanta erä kertoo tiedossa olevien ja tulevana vuosina erääntyvien leasingmaksujen määrän. Leasingvastuukanta esiintyy vain oikaistun taseen pysyvissä vastaavissa sillä virallinen tase ei sitä tunne. Tarvittavat tiedot oikaisuun löytyvät

kuitenkin virallisen taseen liitetiedoista. (Niskanen & Niskanen 2004, 75; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 102)

Oikaistun taseen pysyvien vastaavien sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset taas pitävät sisällään sisäiset osakkeet ja osuudet, muut osakkeet ja osuudet, sisäiset saamiset sekä muut saamiset ja sijoitukset erät. Sisäiset osakkeet ja osuudet erän oikaisu tarve syntyy, jos omistetun yrityksen oma pääoma menetetään ja osakkeet todetaan arvottomiksi. Tällöin osakkeiden tasearvo eliminoidaan. Erään sisäiset saamiset tarvitsee yleensä tehdä oikaisuja, jos velallisen takaisinmaksu on epävarmaa tai lainasaaminen on riskisijoitus. Huomattavaa epävarmuutta sisältävät saamiset on syytä eliminoida. Erityistä huomiota tulee kohdistaa saamisiin yrityksen omistajilta, sillä tässä erässä saattaa piillä epävarmuutta. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 103; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 35–36.)

Oikaistun taseen vaihtuviin vastaaviin kuuluva erä vaihto-omaisuus pitää sisällään aiheet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet sekä muun vaihto-omaisuuden. Varovaisuuden periaatetta tulee noudattaa arvostettaessa vaihto-omaisuutta. Oikaistun taseen erä lyhytaikaiset saamiset sisältävät myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset sekä muut saamiset. Myyntisaamisia on syytä oikaista, jos yritys käyttää factoringrahoitusta ja sen yhteydessä nettokirjaustapaa. Nettokirjaustavalla tarkoitetaan factoringluoton olevan taseen ulkopuolella, siksi oikaisussa lisätään käytetty factoringluotto myyntisaamisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin. Erään muut saamiset voi liittyä oikaisutarpeita, jos siirtosaamisiin on kirjattu kurssitappioita tai kuluksi kirjaamattomia eläkevastuita. Oikaistun taseen viimeisenä eränä ovat rahat ja arvopaperit, joka sisältää virallisesta taseesta rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. (Niskanen & Niskanen 2004, 75–77; Salmi 2006, 139.)

Seuraavaksi tarkastellaan taseen vastattavaa puolen oikaisuja. Ensimmäisenä on oman pääoman oikaistu tase erä, joka sisältää osake- tai muu peruspääoman, ylikurssi- ja arvonkorotusrahaston, muut rahastot, kertyneet voittovarot, tilikauden tuloksen sekä pääomalainat. Osake- tai muu peruspääoma, ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto, muut rahastot sekä kertyneet voittovarot erään ei yleensä liity oikaisutarpeita. Tilikauden tuloista on syytä oikaista, jos yritys on kirjannut jaettavan osingon osingonjakovelaksi ku-

luvalta tilikaudelta ja vähentänyt vastaavan summan omasta pääomasta. Tällöin osingonjako tulee lisätä takaisin voittovaroihin. Pääomalainoja ovat osakeyhtiölain mukaiset oman pääoman ehtoiset lainat. (Niskanen & Niskanen 2004, 77–79; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 39–42.)

Oikaistun taseen vastattavaa puolen poistoero on luonteeltaan vapaaehtoinen varaus ja sillä tarkoitetaan kirjanpidon poistojen ja suunnitelmanmukaisten poistojen välistä erotusta. Poistoeroa voidaan oikaista käytännössä vain konsernitilinpäätöksessä. Vapaaehtoisia varauksia käsitellään samasta näkökulmasta kuin edellä mainittua poistoeroa. Vapaaehtoiset varaukset erä sisältää esimerkiksi investointi- ja toimintavaraukset. Oikaistun taseen oman pääoman oikaisu muodostuvat niistä eristä, joilla virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja on oikaistu muissa kohdissa analyysiä. Oman pääoman oikaisuihin voidaan kirjata, esimerkiksi KTM kriteeristön ulkopuolisia kehittymenoja, epävarmoja saamia sekä poisto-oikaisuja. (Niskanen & Niskanen 2004, 79–80; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 42–44.)

Oikaistun taseen vastattavaa puolen seuraava erä on vieraspääoma, joka jakautuu pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen pääoman sekä pakollisiin varauksiin ja leasingvastuihin. Pitkäaikainen vieras pääoma sisältää yli vuoden pituisia velkoja ja siihen kuuluvat erät lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, sisäiset velat sekä muut pitkäaikaiset velat. Lainat rahoituslaitoksilta erään on syytä tehdä oikaisuja, jos lainoissa esiintyy kurssitappioita ja ne on kirjattu siirtosaamisiin. Eläkelainoihin ei yleensä liity oikaisutarpeita. Jos saatuihin ennakoihin on kirjattu keskeneräisistä töistä saatuja ennakkoita, niin näitä ei lasketa velkatarkastelun tunnusluvuissa veloiksi. Sisäiset velat ja muut pitkäaikaiset velat erän oletetaan tunnusluju laskettaessa olevan korollisia velkoja. (Niskanen & Niskanen 2004, 80–81; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 44–46.)

Laskennallinen verovelka on seuraava erä taseen vastattavaa puolella. Tähän erään siirretään jo edellä mainitulla tavalla yhtiöverokannan mukainen osuus poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista. Tuloslaskelmaan ei oikaista laskennallisen verovelan muutosta. Oikaistun taseen pakolliset varaukset erä pitää sisällään menoja, joihin yrityksellä on velvollisuus, mutta joihin ei liity tulonodotuksia. Pakollisia varauksia tulee oikaista, jos

yrityksellä on taseen ulkopuolisia eläkevastuuvajauksia. Leasingvastuukanta lisätään taseen kummallekin puolelle samansuuruisena oman eränään. Leasingvastuut on jo määritelty taseen vastaavaa puolella. (Niskanen & Niskanen 2004, 81–82; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 47.)

Seuraavaksi tarkastellaan oikaistun taseen viimeistä erää eli lyhytaikaista vierasta pääomaa. Tähän erään luetaan kaikki alle vuoden pituiset velat. Lyhytaikainen vieras pääoma sisältää korolliset lyhytaikaiset velat, saadut ennakot, ostovelat, sisäiset ostovelat, muut sisäiset korolliset ja korottomat velat sekä muut korottomat lyhytaikaiset velat. Korolliset lyhytaikaiset velat erää tulee oikaista, jos yrityksellä on taseen ulkopuolista factoringluottoa. Saatuihin ennakkoihin ei yleensä liity oikaisutarpeita. Ostovelkoja oikaistaan, jos niihin sisältyy osamaksuvelkoja ja siirtämällä ne lyhyt aikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Jos muut sisäiset korottomat velat erään tai muut korottomat lyhytaikaiset velat erään on kirjattu ennakko-osinkoja, siirretään kyseinen velka takaisin voittovaroihin. (Niskanen & Niskanen 2004, 82–83; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 47–49.)

3.1.2 Tuloslaskelman oikaisut

Tuloslaskelman oikaisujen tarkoituksena on saada tietoon tulos, joka vastaa mahdollisimman tarkasti säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta. Jotta tähän tulokseen päästään, tulee esimerkiksi tuloslaskelman satunnaisia ja yksittäisiä huomattavia eriä oikaista. Tuloslaskelman oikaisulla tarkoitetaan sellaisten erien eliminointia, jotka eivät kuulu säännölliseen liiketoimintaan. Tuloslaskelman oikaisuilla voidaan myös tarkoittaa sellaisia eriä, joita ei ole kirjattu analysoitavalle tilikaudelle, mutta jotka kuuluisivat olla siellä. Tällaisessa tapauksessa erä on lisättävä kyseiselle tilikaudelle. Tuloslaskelmassa ei välttämättä aina ole mitään oikaistavaa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 131.)

Työssä käytetyt tuloslaskelman oikaisut ja niiden pohjalta muodostettu oikaistu tuloslaskelma perustuvat yritystutkimusneuvottelukunnan (2011, 14–26) suosituksiin. Oikaistun tuloslaskelman kaava on havainnollistettu liitteessä neljä. Tässä tutkimuksessa keskitytään tuloslaskelman oikaisujen osalta ainoastaan kululajikohtaiseen tuloslaskelmaan (liite 1), koska tutkittava yritys käyttää kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa.

Kirjanpitolaisissa määritellään liikevaihdon koostuvan yrityksen varsinaiseen toimintaan kuuluvien tuotteiden tai palvelujen myyntituotoista, joista on vähennetty esimerkiksi arvonlisävero. Yrityksellä voi olla varsinaisen liiketoiminnan lisäksi myös muita säännöllisiä tuottoja, joita kutsutaan liiketoiminnan muiksi tuotoiksi, esimerkiksi vuokra-tuotot. Tilikauden tuloksen näkökulmasta kertaluonteiset, olennaiset tuotot tulee siirtää satunnaisiin tuottoihin ja niiden hankkimisesta johtuneet kulut vastaavasti satunnaisiin kuluihin, esimerkiksi pysyvien vastaavien myyntivoitot. Tällä oikaisutoimenpiteellä edistetään eri vuosien kannattavuusvertailua ja kannattavuuden tunnuslukuja. (Kallunki & Kytönen 2007, 44; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 17–18.)

Oikaistuun tuloslaskelman lasketaan aine- ja tarvikekäyttö. Tämä tapahtuu siten, että näiden varaston lisäys vähennetään ostokuluista ja vähennys lisätään ostokuluihin. Kyse on vain virallisen tuloslaskelman erien uudelleenjärjestelyä. Ulkopuolisen on yleensä vaikea tarkastaa varastojen todellista arvoa. Valmistus omaan käyttöön tulee myös ottaa huomioon oikaistaessa tulosta. Liitetiedoista selviää, miten yritys on kirjannut kyseiset kulut. (Niskanen & Niskanen 2004, 63; Salmi 2006, 132–133.)

Ulkopuolisilla palveluilla tarkoitetaan lähinnä erilaisista työsuorituksista maksettuja korvauksia, kuten työvoiman vuokrauskulut tai suunnittelu- ja konsulttitoimistojen suorittamista palveluista maksetut palkkiot. Kaikki ulkopuolisiin palveluihin kirjatut erät tulee liittyä välittömästi tuotannon toimintaan tai myyntiin. Näiden kulujen oleellinen kasvaminen saattaa johtua, esimerkiksi ulkoistamisesta. Kasvu ei siis tässä yhteydessä johdu liiketoiminnan volyymin muutoksesta vaan se on rakenteellista. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 96; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 19.)

Henkilöstökuluihin kuuluvat ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavat kulut sekä palkan perusteella määräytyvät henkilösivukulut kuten sosiaaliturvamaksut, vakuutusmaksut sekä eläkekulut. Yrityksen omistajan on joissakin tapauksissa verotuksellisesti järkevää nostaa tulonsa muuna kuin palkkana, esimerkiksi osakeyhtiössä osinkona. Tämä tulee ottaa huomioon oikaistaessa tuloslaskelmaa ja tarvittaessa laskettava täysiaikaista työtä yrityksessä tekeväälle omistajalle palkka ja lisättävä se tuloslaskelmaan. Palkkakorjaus vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen, mutta sillä ei ole vaikutusta vakava-

raisuuteen tai kassavirtaan. (Salmi 2006, 133; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 19–20.)

Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy paljon erilaisia varsinaisen liiketoiminnan kuluja, joita ei ole kirjattu sen yllä oleviin eriin. Näitä kuluja on, esimerkiksi luottotappiot, hallintopalveluiden kulut ja vuokra kulut. Tilikauden tuloksen näkökulmasta kertaluonteiset, olennaiset kulut tulee siirtää satunnaisiin kuluihin oikaistaessa tuloslaskelmaa, esimerkiksi kokonaisesta toimialasta luopumiseen liittyvät myyntitappiot. (Niskanen & Niskanen 2004, 64; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 96.)

Tuloslaskelmassa olevat suunnitelman mukaiset poistot pohjautuvat yrityksen käyttöomaisuuserien hankintamenoihin ja niiden taloudelliseen käyttöikään. Mikäli tehdyt poistot eivät ole oikeassa suhteessa pysyvien vastaavien määrään ja laatuun tai poistajat ovat selkeästi pidempiä kuin kirjanpitolautakunnan suositukset, käytetään suunnitelman mukaisina poistoina elinkeinoverolain sallimia maksimipoistoja. Tämä oikaisu näkyy osana tuloslaskelman erää muut tuloksen oikaisut. (Niskanen & Niskanen 2004, 65; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 22.)

Arvonalentumiset jaetaan kahteen eri ryhmään: arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset. Arvonalentuminen pysyvien vastaavien hyödykkeistä voi olla, esimerkiksi luovutushinnan pysyvä alentuminen. Vaihtuvien vastaavien poikkeuksellisilla arvonalentumisilla tarkoitetaan merkittäviä, poikkeuksellisista syistä johtuvia vaihto-omaisuuden arvonalentumisia. Tässä tarkoitettuja arvonalentumisia saattaa aiheutua, esimerkiksi tulipaloissa tai muissa onnettomuuksissa. (Niskanen & Niskanen 2004, 65; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 23.)

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista muodostuvat eristä tuotot osuuksista saman konsernin yrityksistä, tuotot osuuksista omistusyhteisy yrityksissä sekä tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Edellä mainittua erää tulee oikaista, jos siihen on sisällytetty kurssivoittoja. Kurssivoitot tulee siirtää kurssieroihin. Muut korko- ja rahoitus-tuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut erissä esiintyvät kurssitappiot tai voitot

siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa kohtaan kurssierot. (Niskanen & Niskanen 2004, 66–67; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 23–25.)

Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset erään kuuluvat pysyvien ja vaihtuvien vastaavien sijoitusten ja lainasaamisten arvonalennukset. Tämän erän jälkeen oikaistussa tuloslaskelmassa esiintyy välittömät verot erä, joka pitää sisällään tuloverot ja muut välittömät verot. Mikäli verot sisältävät aikaisemmilta tilikausilta maksettuja lisäveroja tai veronpalautuksia, tulee nämä siirtää satunnaisiin tuottoihin tai kuluihin. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos siirretään veroista kohtaan muut tuloksen oikaisu. (Niskanen & Niskanen 2004, 68; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 25–26.)

3.2 Taloudellisen kehittymisen mittaaminen tunnuslukujen avulla

Yrityksen taloudellista tilannetta ja kehitystä voidaan kuvata taseesta ja tuloslaskelmasta laskettavien tunnuslukujen avulla. Tilinpäätösanalyysissä tätä osaa kutsutaan tunnuslukuanalyysiksi. Tunnusluvut esitetään analyysissä yleensä suhdelukumuotoisina. Tämä tarkoittaa sitä, että tilinpäätöksen eriä suhteutetaan toisiinsa. Näin toimitaan, jotta eri yritysten ja vuosien välinen vertailu olisi mahdollista. Hyvän tunnusluvun tulisi mitata haluttua ominaisuutta ja sen arvo olisi pystyttävä laskemaan luotettavasti. Näitä ominaisuuksia nimitetään validiteetiksi ja reliaabeliksi. Tunnusluvun voidaan todeta olevan validi, kun sen antamat tulokset ovat keskimäärin oikeita. Tunnusluvun voidaan katsoa olevan reliaabeli eli luotettava, kun sen antamien mittaustulosten hajonta on pieni. (Niskanen & Niskanen 2004, 110–111.)

Erilaisia taloudellisia tunnuslukuja on olemassa kymmeniä. Yrityksen taloudellisen tilanteen ja kehityksen analysoinnissa ei kuitenkaan ole kyse siitä, että tuloksista saisi sitä varmemman käsityksen, mitä useampia tunnuslukuja käytetään. Siksi onkin tärkeää valita vain muutama oleellinen tunnusluku. Tässä luvussa esitettävät tunnusluvut ja niiden laskentakaavat perustuvat Yritystutkimusneuvottelukunnan (2011, 60–76) suosituksiin. Analysoitavan yrityksen ollessa listautumaton osakeyhtiö ei osakekohtaisia tunnuslukuja määritellä tai lasketa.

Yrityksen taloudellista kehittymistä tai nykyistä tilannetta tarkastellaan yleensä kannattavuuden, rahoituksen riittävyyden ja pääomarakenteen näkökulmasta. Tilinpäätöksen perusteella laskettavat tunnusluvut jaetaan neljään ryhmään: kannattavuuden, maksuvalmiuden vakavaraisuuden ja kasvun tunnuslukuihin. Eskolan ja Mäntysaaren (2006, 124) mukaan tunnusluvut yhdistävät operatiivisen toiminnan suunnitelmat yrityksen strategioihin ja olennaisiin menestystekijöihin. Yrityksen johto yleensä seuraa menestymistään erilaisista raporteista. Tunnuslukujen laskeminen voi olla yksi johtamisen apuvälineistä. Johto voi asettaa tunnusluvuille tavoitearvoja ja niitä voidaan käyttää hyödyksi myös budjetin laadinnassa. Jotta tunnusluvuista olisi hyötyä, tulisi niitä seurata säännöllisesti ja pitkän ajan kuluessa.

3.2.1 Kannattavuus

Yrityksen kannattavuus tarkoittaa pitkän tähtäimen tulontuottamiskykyä. Kannattavuus onkin yritystoiminnan yksi tärkeimmistä tavoitteista ja edellytyksistä. Kannattavuus luo pohjan yritystoiminnan jatkuvuudelle sekä yrityksen arvon muodostumiselle. Yrityksen kannattavuus pitkällä tähtäimellä edellyttää, että liiketoiminnalla ansaitut tulot ovat suuremmat kuin menot. Yrityksen tulos on kannattavuuden absoluuttinen mittari. Erikoiskoisten yritysten vertailemiseksi sekä yhden yrityksen kannattavuuskehityksen tarkastelemiseksi käytetään usein kannattavuuden suhteellisia mittareita. Kannattavuutta voidaan lähestyä myös eri intressiryhmien näkökulmasta. Tilinpäätösanalyysissä kannattavuutta mitataan yleensä koko yrityksen tasolla. (Kallunki & Kytönen 2007, 74; Kinnunen ym. 2007, 55.)

Kannattavuutta voidaan tarkastella lyhyellä tai pitkällä aikavälillä. Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut mittaavat yleensä lyhyen aikavälin kannattavuutta. Pitkän aikavälin kannattavuutta pystytään analysoimaan vertailemalla useiden peräkkäisten vuosien tuloksia. Absoluuttista kannattavuutta mitataan, esimerkiksi liiketulosprosentilla. Liiketulosella tarkoitetaan oikaistun tuloslaskelman välitulosta, joka poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta tehtyjen oikaisujen määrällä. Liiketulosprosentti tunnusluku sopii parhaiten yhden yrityksen kehityksen seuraamiseen. (Niskanen & Niskanen 2004, 122–114.)

$$\text{Liiketulosprosentti} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} \times 100$$

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

$$\text{Oman pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Suhteellista kannattavuutta voidaan mitata yleisesti pääoman tuotto prosentilla. Pääoman tuotto prosentti ilmaisee yrityksen tuloksen suhteessa yrityksen koko pääomaan. Pääoman tuotto prosentista käytetään useita eri muunnelmia. Laskukaava riippuu siitä, kenen kannalta yrityksen tulontuottamiskykyä analysoidaan. Näistä tunnetumpia ja suosituimpia ovat sijoitetun pääoman ja oman pääoman tuotto prosentti. Sijoitetun pääoman tuotto osoittaa sen, paljonko omistajat ja muut sijoittajat ovat saaneet tuottoa sijoittamalle pääomalleen. Oman pääoman tuottoaste taas kuvaa yritykseen sijoitetulle omalle pääomalle saatua tuottoa. (Eskola & Mäntysaari 2006, 125; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 220–228.)

3.2.2 Maksuvalmius

Yrityksen on kyettävä selviytymään juoksevista menoista, esimerkiksi yrityksellä tulee olla tarpeeksi likvidejä varoja suoriutuakseen lyhyellä aikavälillä erääntyvistä maksuista, kuten työntekijöiden palkoista tai vuokrista. Maksuvalmiudella tarkoitetaan siis yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä ja rahojen jokahetkisestä riittävydestä. Maksuvalmiuden tunnusluvut voivat vaihdella toimialasta riippuen. Nykyisin yritykset kiinnittävät huomiotaan pääoman tehokkaaseen käyttöön ja sen vuoksi useat yritykset pyrkivät alentamaan maksuvalmiuttaan. Riittämätön maksuvalmius voi kuitenkin kostautua laskujen viivästyskorkokuluina. (Ikäheimo, Luonasmeri & Walden 2007, 122–123; Kallunki & Kytönen 2007, 84.)

Maksuvalmiuden analysoiminen tilinpäätöksestä ei ole yksinkertaista tai helppoa, mutta ei mahdotontakaan. Tämä johtuu siitä, että tilikauden päättymispäivä edustaa vain yhtä tilikauden päivää, mutta tilanteet maksuvalmiudessa saattavat muuttua nopeasti. Maksuvalmiuden tarkasteluun voidaan käyttää kahta näkökulmaa staattista ja dynaamista

maksuvalmiutta. Perinteisesti maksuvalmiutta on ollut tapana mitata taselähtöisesti. Taselähtöistä maksuvalmiutta edustaa staattinen eli välitön maksuvalmius ja se tarkoittaa tietyn ajankohdan maksuvalmiutta, tavallisesti tilinpäätöshetken maksuvalmiutta. Dynaaminen eli toiminnallinen maksuvalmius taas kuvaa yrityksen tulevan kassavirran riittävyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseen. Tarkastelun kohteena on myös taseen lisäksi tuloslaskelma. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 147; Salmi 2006, 178.)

Staattista maksuvalmiutta mittaavia keskeisiä tunnuslukuja ovat Quick ratio ja Current ratio. Nämä tunnusluvut kertovat yrityksen likvidit varat ja muut nopeasti rahaksi muutettava varat suhteessa lyhytaikaisiin velkoihin. Tunnusluvut eroavat toisistaan tarkastelun laajuudelta. Quick ratio kertoo, kuinka pitkälle yrityksen rahoitusomaisuus riittää lyhytaikaisten velkojen maksamisessa. Current ratio poikkeaa Quick ratiosta siten, että se ottaa huomioon myös vaihto-omaisuuden. Maksuvalmiutta voidaan pitää tyydyttävänä, jos Quick ratio on 0,5 ja 1 välillä. Vastaavasti maksuvalmiutta voidaan pitää tyydyttävänä, jos Current ratio on välillä 1-2. Teoreettinen minimivaatimus molempien tunnuslukujen osalta on 1. (Ikäheimo, Luonasmeri & Walden 2007, 122–123; Vilkkumaa 2005; 434–435.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus-osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma-lyhytaikaiset saadut ennakot}}$$

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto-omaisuus+ rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Knüpfer ja Puttonen (2004, 204) painottavat, että pääomien tehokas käyttö on tärkeää. Edellä esitettyjen staattisen maksuvalmiuden mittareiden ohessa käytetään myös erilaisia kiertoaikalukuja. Kiertoaika-tunnusluvuilla pystytään tutkimaan rahan sitoutumista yrityksen toimintaan. Kiertoaikaluvut kertovat, missä ajassa tulot ja menot kertyvät ja antavat tätä kautta tietoa tulorahoituksen riittävyden ja maksuvalmiuden taustalla olevista seikoista. Tällaisia kiertoaikalukuja on, esimerkiksi myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 149.)

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika, (pv)} = \frac{365 \times (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset})}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika, (pv)} = \frac{365 \times (\text{Ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat})}{\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk)}}$$

Laskemalla myyntisaamisten kiertoaika saadaan selville, kuinka monessa päivässä asiakkaat maksavat laskunsa eli kuinka monen vuorokauden kuluessa myyntitulot keskimäärin kertyvät kassaan. Myyntisaamiset sitovat pääomaa, joten kiertoaajan lyhentäminen parantaa maksuvalmiutta. Myyntisaamisten kääntöpuoli on ostovelat. Ostovelat tarkoittavat tavaran tai palvelun toimittajan antamaa maksuaikaa. Mitä hitaampi ja pidempi on ostovelkojen kiertonopeus, sitä parempi hyöty siitä on yritykselle. Maksujen lykkääminen huomattavasti yli normaalin maksuajan kielii taas yrityksen maksuvalmiusongelmista ja maksuvaikeuksista. (Salmi 2006, 189–190.)

3.2.3 Vakavaraisuus

Liiketoimintaan liittyy aina riskejä, oli sitten kyse tilitoimistosta tai teollisuusyrityksestä. Yrityksen riskinsietokyky on yksi keskeisin menestyksen avain. Vakavaraisuus kuvaa yrityksen rahoitustilannetta pidemmällä aikavälillä. Yrityksen vakavaraisuus tarkoittaa vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta. Yrityksen asema ja toiminnan jatkuvuus on sitä vakaammalla pohjalla, mitä vahvempi pääomarakenne yrityksellä on. Vakavaraisen yrityksen pääomarakenne on terve eli oman ja vieraan pääoman suhde on sopiva. Tämä tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman osuus koko pääomasta ei ole liian suuri. Vakavarainen yritys voi saada helpommin ja halvemmalla lainaa taantumassa iskiessä. (Kinnunen ym. 2007, 62.)

Vakavaraisuutta mitataan yleisesti omavaraisuusasteella. Omavaraisuus kertoo prosentteina yrityksen oman pääoman osuuden taseen loppusummasta eli koko pääomasta. Omavaraisuusaste on sitä pienempi, mitä velkaantuneempi yritys on kyseessä. Omavaraisuusaste osoittaa yrityksen tappionsietokykyä ja myös omistajien luottamusta yrityksen pitkän aikavälin toimintaan. Suomalaisissa yrityksissä yli 40 %:n omavaraisuusastetta pidetään hyvänä. Tämä on kuitenkin ohjearvo, esimerkiksi yritys, jonka toimintaa liittyvä riski on alhainen sekä tulokehitys hyvä ja vakaa korkea velkaantumisasastetta

voidaan pitää hyväksyttävänä. (Vilkkumaa 2005; 435; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 145–146.)

$$\text{Omavaraisuusaste, (\%)} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikasitun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} \times 100$$

Vakavaraisuutta voidaan myös mitata suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvulla. Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa velkojen aiheuttamaa rasitetta ja siinä tapahtuvia muutoksia yritykselle. Suhteellinen velkaantuneisuus tunnusluku kertoo velkojen määrän suhteessa liikevaihtoon. Hyväksyttävänä pidettävä suhteellinen velkaantuneisuus riippuu yrityksen toiminnasta, mutta yleisesti yrityksen vakavaraisuus on hyvä, jos suhteellinen velkaantuneisuus on alle 40 %. (Kinnunen ym. 2007, 63; Leppiniemi & Kykkänen 2007, 146–147.)

$$\text{Net gearing} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Oikaistu oma pääoma}}$$

Kirjanpitolautakunta suosittelee myös Net gearingin eli nettovelkaantumisasasteen ilmoittamista kun on kyse vakavaraisuudesta. Net gearing tarkastelee yrityksen vieraan pääoman tasoa suhteessa oman pääoman tilanteessa, jossa yritys käyttäisi ensin koko likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. Tilanne on kuitenkin kuvitteellinen, koska yritys ei pärjää ilman likvidiä omaisuutta. Mitä pienempi Net gearing on, sitä vakavaraampi yritys on. Net gearing tunnuslukua voidaan pitää hyvänä, jos se on alle 1. (Niskanen & Niskanen 2004, 133–134; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 68.)

3.2.4 Kasvu

Yrityksen taloudellista kehitystä tarkasteltaessa on myös hyvä ottaa huomioon yrityksen kasvu. Kasvu on nimenomaan toiminnan laajuuden kehitystä kuvaava mittari. Tyypillisesti yrityksen kokoa mitataan toiminnan volyymia kuvaavan liikevaihdon avulla tai toimintaan sitoutuneen pääoman määrää kuvaavan taseen loppusumman avulla. Yrityk-

sen kasvun mittarina voidaan käyttää myös henkilöstön määrää, mikä kuvastaa esimerkiksi yrityksen merkitystä työllistäjänä. (Ikäheimo, Lounasmeri & Walden 2007, 117; Kinnunen ym. 2007, 53.)

$$\text{Liikevaihdon muutos, (\%)} = \frac{\text{Liikevaihdon muutos (12 kk)}}{\text{Liikevaihto edellisellä kaudella (12 kk)}} \times 100$$

Liikevaihdon kehitysprosentti kuvaa yrityksen liikevaihdon kehityksen tilikauden aikana. Liikevaihdon kasvu yleensä kertoo myönteisen kehityksen mahdollisuudesta, mutta on hyvä pitää mielessä, ettei yrityksen tehtävänä ole pelkästään liikevaihdon kasvattaminen. Parhaiten tunnusluku antaa tietoa, kun sitä verrataan toimialan yleiseen kehitykseen. Tunnuslukua voidaan pitää erinomaisena, kun kehitysprosentti ylittää toimialan koko kehitysprosentin. Tällöin yritys on lisännyt markkinaosuuttaan. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 75; Vilkkumaa 2010, 56–57.)

Tässä yhteydessä on myös hyvä ottaa esille henkilöstön tärkeys, sillä se on Tilitoimisto Oy:n huomattavin voimavara. Tästä syystä henkilöstön tehokkuuden määrittäminen tunnuslukujen avulla on tärkeää. Henkilöstön tehokkuutta voidaankin mitata suhteuttamalla liikevaihto yrityksessä työskentelevää henkilöä kohden. Tunnusluku osoittaa, kuinka monta euroa jokainen työntekijä keskimäärin tuottaa. Toinen henkilöstöön liittyvä tunnusluku on henkilöstökulut henkilöä kohden. Henkilöstökuluihin kuuluu muun muassa palkat ja henkilösivukulut. Tunnusluku osoittaa, kuinka paljon yksi henkilö tulee maksamaan yritykselle. (Vilkkumaa 2010, 57–58; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 75.)

3.3 Tilinpäätösanalyysin ja tunnuslukujen keskeisiä ongelmia

Tilinpäätösanalyysia on käytetty jo kauan talouden analysointimenetelmä, mutta kaikkia keskeisiä ongelmia ei ole pystytty vieläkään ratkaisemaan. Laitisen (2002, 11) mukaan perinteistä tilinpäätösanalyysia voidaan kyseenalaista useasta eri syystä. Hän kritisoi, esimerkiksi tilinpäätösanalyysin tietopohjaa sekä tunnuslukujen irrallisuutta. Salmen ja Rekola-Niemisen (2004, 92–93) mukaan ongelmia syntyy myös tase-arvojen ja todellisten arvojen eroavaisuudessa sekä henkisen pääoman huomiotta jättämisessä.

Tunnuslukujen käytössä on usein ongelmana valinnanvaraisuus, sillä tunnuslukuja on kymmeniä ja toiset ovat vakiintuneempia kuin toiset. Tunnuslukujen laskentakaavat ovat vakiintuneita ja niistä ollaan yleensä samaa mieltä, mutta käsitykset niiden tulkinasta ja käyttökelpoisuudesta vaihtelevat suuresti. Tilinpäätöstunnuslukujen käyttöön liittyy myös tilastollisia ongelmia ja oletuksia, kuten päällekkäisyys tunnuslukujen sisältämissä informaatioissa sekä tunnuslukujen taustalla olevissa oletuksissa. Tunnusluvun numeroarvon ohella tulee päähuomio kiinnittää tapahtuneeseen muutokseen, yrityksen ja vertailuyritysten välisen eron kasvamiseen tai kaventumiseen sekä muutosten takana olevien seikkojen analysointiin. (Kallunki & Kytönen 2007, 167; Leppiniemi, J. 2011; Salmi 2006, 121.)

Edellä mainituista ongelmista huolimatta tilinpäätösanalyysin merkitys kasvaa edelleen ja tietysti menetelmät kehittyvät. Tilinpäätösanalyysiä tehdessä on järkevää valita vain muutama tunnusluku, joiden pohjalta lähtee analysoimaan yrityksen taloudellista kehitystä ja toimintaedellytyksiä. Tunnuslukujen yleisten laskemisperiaatteiden takana on Yritystutkimusneuvottelukunta, joka on vakiinnuttanut käytäntöjä. Tilinpäätösanalyysi on kelvollinen ja sopiva sekä usein myös ainoa työkalu yrityksen taloudellisen kehityksen analysoimiseen. Tilinpäätösanalyysin puutteet ja rajoitukset on hyvä sisäistää ennen analyysin suorittamista, jotta päästään mahdollisimman hyvään ja oikeaan lopputulokseen. (Laitinen 2002, 12–13, Salmi 2006, 121.)

4 Tilitoimisto Oy:n tilinpäätösanalyysi

Tutkimuksen kohteena ja toimeksiantajana on tilitoimistoalalla toimiva yritys, josta käytetään nimeä Tilitoimisto Oy. Tilitoimisto Oy on aloittanut toimintansa syksyllä vuonna 2006. Tätä ennen yritys toimi hetken kommandiittiyhtiönä. Tällä hetkellä Tilitoimisto Oy:ssä työskentelee alle kymmenen henkilöä. Yrityksen liikevaihto oli tilikauden 2010 lopussa noin 325 000 euroa ja se on kasvanut tilikaudesta 2007 noin 100 %. Taseen loppusumma oli vuoden 2010 tilikauden lopussa 95 077 euroa ja se on kasvanut tilikaudesta 2007 noin 219 %.

Tilitoimisto Oy tarjoaa yrittäjälähtöistä ja selkokielistä palvelua lähinnä pienille ja keskisuurille eri alan yrityksille, kuten kuntosali, hoivapalvelu, konsultointi ja elämysmatkailu yrityksille. Tilitoimisto Oy:n asiakaskunnassa on kaikki yritysmuodot edustettuina, asiakaskuntaan kuuluu niin yksityisiä elinkeinoharjoittajia kuin asunto-osaakeyhtiöitä. Tilitoimisto Oy:n palvelutarjontaan kuuluu muun muassa kirjanpitoa, palkkalaskentaa, laskutusta, maksuliikenteen hoitoa, tilinpäätöksiä, veroilmoituksia sekä yrityksen perustamiseen liittyvää neuvonta.

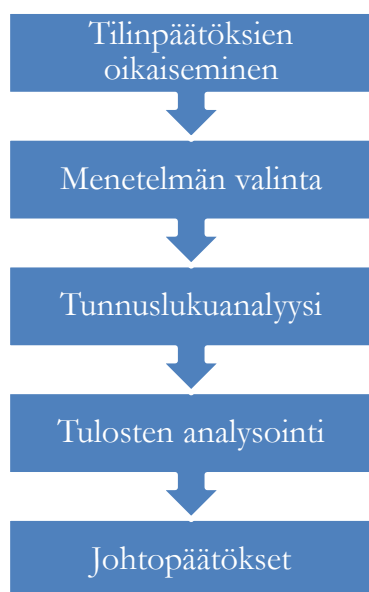
Tilitoimistoala luetaan asiantuntijatoimialoihin ja se on keskittynyt yritysten talouden asiantuntijuuteen. Tilitoimiston keskeinen tehtävä on hoitaa yritysten taloushallintoa. Tällä hetkellä yli 90 prosenttia yrityksistä on ulkoistanut koko taloushallinnon tai osan siitä. Tilastokeskuksen mukaan toimiala paikkoja oli vuonna 2009 noin 4 400 ja alan liikevaihto on noin 760 miljoonaa euroa. Tilitoimistoalalla työskenteli 11 500 henkilöä vuonna 2009. Toimipaikkakoko vaihtelee 1-2 henkilön toimistosta yli 50 henkilön tilitoimistoihin. (Taloushallintoliitto 2010b; TEM Toimialapalvelu 2011.)

Yritykseen sidotun pääoman tarve on asiantuntemusta myyvissä palveluyrityksissä kuten tilitoimistoissa varsin vähäinen. Tilitoimiston tärkein tuotannontekijä on osaava ja motivoitunut henkilökunta. Henkilöstöön liittyvät kustannukset ovat myös keskeisessä osassa tilitoimiston kuluissa. Palveluyrityksen toiminnan kannattavuuden ratkaisevat asiakkaat. Yrityksen pitää saada riittävästi asiakkaita, jotka ovat tyytyväisiä myytyjen palveluiden laatuun ja hintaan. (Jyrkiö & Riistama 2008, 79–80.)

4.1 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään päädyttiin siitä syystä, että tutkimuksessa korostuvat aineiston keräämis- ja analyysimetodit. Tutkimusmenetelmäksi on valittu kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, koska kvantitatiivisen tutkimuksen avulla saadaan yleensä vain havainnollistettua olemassa oleva tilanne, mutta ei kyetä riittävän laajasti selvittämään tapauksen syitä. Kvalitatiivista tutkimuksella pystytään taas tutkimaan ja tulkitsemaan saatuja tuloksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 16; Tuomi & Sarajärvi 2002, 18–21.)

Tutkimusaineisto koostuu primääri- ja sekundaariaineistoista. Primääriaineistoa ovat Toimiala onlinesta saadut kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu-alan taloudellisten tunnuslukujen mediaanit, ala- ja yläkvartaalit vuosilta 2007–2009 sekä arvio vuodelta 2010. Mediaani tarkoittaa keskimmäistä havaintoarvoa, kun havainnot on järjestetty suuruusjärjestykseen. Jos havaintoja on parillinen määrä, valitaan kaksi keskimmäistä arvoa, joista lasketaan keskiarvo. Alakvartiili on havaintoarvo, jota pienempiä arvoja on 25 % havainnoista. Vastaavasti yläkvartiili on havaintoarvo, jota suurempia arvoja on 25 % havainnoista. Sekundaariaineistoa ovat tutkittavan yrityksen tilinpäätökset sekä liitetiedot vuosilta 2007–2010. Opinnäytetyö toteutetaan pitkittäistutkimuksena. Tässä tutkimuksessa pitkittäistutkimuksella tarkoitetaan yrityksen neljän peräkkäisen vuoden analysointia ja toimialavertailua. (Heikkilä 2008, 15.)

Kuvio 1. Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Aineiston analysointimenetelmänä käytetään tilinpäätösanalyysiä. Tilinpäätösanalyysillä tarkoitetaan yrityksen taloudellisen tilanteen ja kehityksen arvioimista sekä vertaamista tilinpäätöstietojen ja muiden siihen liittyvien tietojen avulla (Niskanen & Niskanen 2004, 8). Tilitoimisto Oy:ltä saadun informaation perusteella suoritetaan tilinpäätösanalyysi, jossa muun muassa lasketaan yritykselle erilaisia taloudellisia tunnuslukuja. Saatuja tunnuslukuja analysoidaan käytettävissä olevan taloudellisen tiedon pohjalta. Näiden tunnuslukujen osalta suoritetaan myös toimialavertailua, joka pohjautuu Toimialapalvelun tarjoamaan Toimiala Onlinesta saatuun informaatioon. Toimiala Onlinen tiedot perustuvat tilastokeskukselta ja Finnveralta saatuihin tietoihin. Toimialapalvelu on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä Internet-sivusto.

4.2 Tilinpäätöksiä oikaisut

Tilinpäätösanalyysissä taseen oikaisujen tavoitteena on antaa oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Tuloslaskelman oikaisuilla taas pyritään antamaan yrityksen liiketoiminnasta, suuruudesta ja kannattavuudesta mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva. Tilitoimisto Oy:n tilinpäätökset on oikaistu Yritystutkimusneuvottelukunnan suositusten mukaisesti (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011). Yritystutkimusneuvottelukunnan suositusten mukaisesti tehtyjä oikaisuja yrityksen taseesta ja tuloslaskelmasta ei jäljempänä perustella enää perusteellisesti, sillä niiden oikaisuperusteet on selvitetty jo kolmannessa pääluvussa.

4.2.1 Taseiden oikaisut

Tilitoimisto Oy:n oikaistun taseen ensimmäinen erä on pysyvien vastaavien aineettomat hyödykkeet. Yrityksen aineettomat hyödykkeet pitävät sisällään liikearvoa sekä muita aineettomia hyödykkeitä. Kyseisissä erissä ei havaittu oikaisutarvetta, joten ne voidaan kirjata oikaistuun taseeseen suoraan virallisesta taseesta. Yrityksen seuraava oikaistun taseen erä on aineelliset hyödykkeet. Tilitoimisto Oy:n aineelliset hyödykkeet koostuu ainoastaan koneista ja kalustosta. Koneet ja kalusto erä voidaan siirtää suoraa virallista taseesta ilman oikaisuja oikaistuun taseeseen.

Oikaistun taseen pysyviin vastaaviin kuuluu vielä erä sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset. Virallisen taseen vaihtuvien vastaavien pitkäaikaiset saamiset siirretään oikaistussa taseessa pysyvien vastaavien sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin ja tarkemmin erään muut saamiset ja sijoitukset. Tilitoimisto Oy:llä on virallisessa taseen vaihtuvissa vastaavissa pitkäaikaisia saamisia, joten tämä erä siirretään oikaistussa taseessa muihin saamisiin ja sijoituksiin.

Tilitoimisto Oy:n liitetiedoista käy ilmi, että yrityksellä on leasingvastuita. Leasingrahoituksella tarkoitetaan pitkäaikaista vuokrausta, ja voimassaolevien leasing sopimusten jäljellä oleva määrä tulee ilmoittaa taseen liitetiedoissa. Leasingvastuita ei viralliseen taseeseen kirjata, joten ne täytyy lisätä oikaistun taseen vastaavaa puolelle leasingomaisuutena ja vastattavaa puolelle leasingvastuina. Tämä oikaisu kasvattaa taseen loppusummaa ja näin vaikuttaa tunnusluvuista, esimerkiksi omavaraisuusteeseen.

Tilitoimisto Oy:n oikaistun taseen vaihtuvien vastaavien ensimmäinen erä on lyhytaikaiset saamiset. Yrityksen lyhytaikaiset saamiset pitävät sisällään myyntisaamiset ja muut saamiset erät. Yrityksen oikaistun taseen muut saamiset erä koostuu virallisen taseen siirtosaamisista ja lyhytaikaisista muista saamisista. Myyntisaamisiin tai muihin saamisiin ei liity oikaisutarvetta, sillä yritys ei käytä factoringrahoitusta tai osatuloutusta. Tilitoimisto Oy:n oikaistun taseen rahat ja rahoitusarvopaperit erää ei myöskään tarvitse oikaista, vaan se saadaan suoraan virallisen taseen rahat ja pankkisaamiset erästä.

Tilitoimisto Oy:n oikaistun taseen vastattavaa puolen ensimmäinen erä käsittelee omaa pääomaa. Yrityksen oikaistu oma pääoma koostuu osake- tai muu peruspääomasta, muista rahastoista, kertyneistä voittovaroista ja tilikauden tuloksesta. Nämä kaikki erät saadaan suoraan virallisesta taseesta, eikä niihin liity tässä tapauksessa oikaisutarpeita. Oikaistun taseen kertyneillä voittovaroilla tarkoitetaan virallisen taseen erää edellisten tilikausien voittoa/tappiota. Oikaistun taseen tilikauden tulos erä on tietysti virallisen taseen tilikauden voitto/tappio erä.

Oikaistun taseen vastattavaa puolen seuraava erä käsittelee vierasta pääomaa. Tilitoimisto Oy:n oikaistun taseen pitkäaikainen vieras pääoma sisältää erät: lainat rahoituslaitoksilta ja muut pitkäaikaiset velat. Lainat rahoituslaitoksilta erä voidaan siirtää suoraan

virallisesta taseesta ilman oikaisuja oikaistuun taseeseen, sillä erään ei liity kurssitappioita tai -voittoja. Yrityksen oikaistun taseen muut pitkäaikaiset velat erä sisältää virallisen taseen erän muut velat. Tähänkään erään ei liity oikaisutarvetta.

Tiltoimisto Oy:n oikaistun taseen lyhytaikaisen vieras pääoma sisältää korolliset lyhytaikaiset velat, saadut ennakot, ostovelat sekä muut korottomat lyhytaikaiset velat erät. Yrityksen oikaistun taseen korolliset lyhytaikaiset velat erä pitää sisällään virallisen taseen lainat rahoituslaitoksilta erän. Tiltoimisto Oy:n korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin ei sisälly oikaisuja, sillä yritys ei käytä factoringluottoa. Oikaistun taseen saadut ennakot erä sekä ostovelat erä saadaan suoraan virallisesta taseesta, eikä niihin liity oikaisutarvetta. Yrityksen oikaistun taseen muut korottomat lyhytaikaiset velat erä sisältää virallisen taseen erät muut velat ja siirtovelat.

4.2.2 Tuloslaskelmien oikaisut

Tiltoimisto Oy:n oikaistun tuloslaskelman ensimmäinen erä on liikevaihto. Liikevaihto voidaan siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta oikaistuun tuloslaskelmaan, sillä yritys ei käytä osatuloutusta. Tiltoimisto Oy:llä on myös liiketoiminnan muita tuottoja virallisessa tuloslaskelmassa. Tämä erä koostuu oppisopimuskorvauksista, joka on työllistämistukea. Liiketoiminnan muut tuotot erä voidaan siis myös siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta oikaistuun tuloslaskelmaan, sillä kyseessä ei ole kertaluontoinen erä.

Tiltoimisto Oy:n oikaistun tuloslaskelman seuraava erä on aine- ja tarvikekäyttö. Yrityksen aine- ja tarvikekäyttö koostuu ainoastaan virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostoista. Näin ollen erään ei liity oikaisutarvetta. Tiltoimisto Oy:n on käyttänyt ulkopuolisia palveluita, esimerkiksi alihankintaa. Ulkopuoliset palvelut erä voidaan näin ollen siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta ilman oikaisuja oikaistuun tuloslaskelmaan.

Tiltoimisto Oy:llä on henkilöstökuluja, joihin kuuluvat oikaistussa tuloslaskelmassa ennakonpidätyksen alaiset palkat ja välittömästi palkan perusteella määräytyvät kulut, kuten sosiaaliturvamaksut, pakolliset ja vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut sekä elä-

kekulut. Henkilöstökulut saadaan suoraan tuloslaskelmasta ilman oikaisutarvetta, sillä yrityksellä ei ole tuloslaskelmassaan muita vapaaehtoisia henkilöstökuluja. Yrityksen omistajien palkat on otettu huomioon virallisessa tuloslaskelmassa, joten laskennallinen palkkakorjaus ei ole tarpeen.

Tilitoimisto Oy:n liiketoiminnan muut kulut erä sisältää muun muassa toimitilakuluja, markkinointikuluja, leasingmaksuja sekä hallintopalvelu kuluja. Liiketoiminnan muut kulut erä voidaan siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta oikaistuun tuloslaskelmaan, sillä erään ei sisälly kertaluonteisia eriä. Suunnitelman mukaisissa poistoissa yritys käyttää Kirjanpitolautakunnan yleisohjetta (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 102). Poistoja on tehty koneista ja kalustosta, liikearvosta ja muista pitkävaikutteisista menoista. Suunnitelman mukaiset poistot voidaan lisätä oikaistuun tuloslaskelmaan sellaisinaan, sillä poistoajat eivät ylitä Kirjanpitolautakunnan suosituksia.

Tilitoimisto Oy:llä on oikaistussa tuloslaskelmassa muita korko- ja rahoitustuottoja sekä korkokuluja ja muita rahoituskuluja. Nämä erät pitävät sisällään muun muassa korkotuottoja myyntisaamisista ja talletuksista sekä perimiskuluja ja korkokuluja ostovelosta. Yrityksen korko- ja rahoitustuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut eriin ei sisälly kurssivoittoja tai -tappioita, joten kyseiset erät voidaan siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta oikaistuun tuloslaskelmaan. Tilitoimisto Oy:n välittömiin veroihin kuuluvat tuloverot. Tuloveroja ei tarvitse oikaista, joten ne voidaan siirtää suoraan virallisesta tuloslaskelmasta oikaistuun tuloslaskelmaan.

4.3 Keskeisimmät tunnusluvut ja niiden tulkinta

Tilitoimisto Oy:n virallisten tuloslaskelmien ja taseiden oikaisemisen jälkeen valikoidaan taloudellista kehitystä mittaavat ja kuvaavat tunnusluvut. Tutkimuksessa taloudellinen kehitys rajattiin kannattavuuteen, maksuvalmiuteen, vakavaraisuuteen sekä kasvuun. Aineiston pohjalta voitaisiin laskea huomattava määrä tunnuslukuja, mutta se ei ole järkevää. Noin kymmenellä tunnusluvulla voidaan kattavasti selvittää yrityksen taloudellinen kehitys. Mitä enemmän tunnuslukuja lasketaan, sitä monimutkaisemmaksi niiden analysointi ja tulkinta tulee.

Seuraavissa alaluvun alaluvuissa pyritään valitsemaan taloudellisen kehityksen analysoimiseen parhaiten soveltuvia tunnuslukuja, jotta pystytään vastaamaan tutkimustavoitteisiin. Tunnusluvut laskettaessa noudatetaan Yritystutkimusneuvottelukunnan (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 60–76) ohjeita. Tunnuslukuja lasketaan Tilitoimisto Oy:n 2007–2010 vuosien oikaistujen tilinpäätöstietojen pohjalta.

4.3.1 Yritystoiminnan kannattavuus

Yrityksen kannattavuudella tarkoitettiin pitkän tähtäimen tulontuottamiskykyä. Aikaisemmin todettiin myös, että kannattavuutta voidaan mitata eri intressiryhmien näkökulmasta. Tilitoimisto Oy:n kannattavuuden pitkän aikavälin mittariksi on valittu sijoitetun pääoman tuotto prosentti, koska tutkimuksessa painotetaan omistajien näkökulmaa. Oman pääoman tuotto prosenttia ei lasketa, koska siitä ei löytynyt vertailukohteita toimialaan nähden ja koska se on hyvin paljon samankaltainen tunnusluku sijoitetun pääoman tuotto prosenttin kanssa. Myös siitä syystä, että yritys on vielä hyvin nuori ja omistajilla ei aluksi ollut suuria tuotto vaatimuksia, ei oman pääoman tuotto prosenttia lasketa. Pääasia on, että yritys työllisti omistajat ja muutaman työntekijän.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti valitaan, koska se on yksi yritystoiminnan keskeisimmistä mittareista. Sijoitettu pääoman tuotto prosentti heijastaa sitä, miten hyvin yritykseen sijoitettu pääoma on saatu tuottamaan oman pääoman ja vieraan pääoman rahoittajien kannalta. Sijoitettu pääoma lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona. Jos tilikauden oikaistu oma pääoma on negatiivinen, niin kuin Tilitoimisto Oy:n oikaistu oma pääoma on 2008 tilikauden lopussa, on sijoitettu pääoma kuitenkin vähintään sijoitetun vieraan pääoman suuruinen (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 65). Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on siitä hyvä suhdeluku, että siitä voidaan päätellä, esimerkiksi onko yrityksen taloudellinen menestys kehittynyt myönteisesti ja onko yritys pääoman tuoton osalta kilpailukykyinen toimialaan nähden. (Eskola & Mäntysaari 2006, 125; Ikäheimo, Luonasmeri & Walden 2007, 118.)

Kannattavuuden pitkän aikavälin mittarin ohella käytetään liiketulos prosenttia, joka on kannattavuuden lyhyen aikavälin mittari. Tunnusluku soveltuu mainiosti yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen sekä toimialan sisäiseen vertailuun. Liiketulospro-

sentti kertoo, kuinka kustannustehokkaasti yritys on toiminut. Tunnusluvun avulla voidaan siis analysoida, miten suurella katteella yritys toimii. Liiketulos tarkoittaa oikaistun tuloslaskelman välitulosta ja se kertoo liiketoiminnan tuloksen ennen rahoituseriä ja veroja. Liiketulosprosenttia voidaan pitää hyvänä, jos se on yli 10 %. Liiketulosprosentti pidetään heikkona, jos se on alle 5 %. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 61–62.)

4.3.2 Yritystoiminnan maksuvalmius

Maksuvalmius määriteltiin yrityksen kyvyksi selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä. Staattisen maksuvalmiuden tunnuslukujen havaittiin pohjautuvan taseeseen. Tunnuslukujen laskentakaavat perustuvat nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhteuttamiseen lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Näitä tunnuslukuja ovat Quick ratio ja Current ratio. Tilitoimisto Oy:n staattista maksuvalmiutta kuvaavaksi mittariksi valitaan vain Quick ratio, sillä yrityksellä ei ole vaihto-omaisuutta. Quick ratio mittaa yrityksen edellytykset suoriutua lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudella. Maksuvalmiutta voidaan pitää tyydyttävänä, jos Quick ratio on välillä 0,5–1. Quick ratio pidetään hyvänä, jos se on yli 1. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 71.)

Staattisen maksuvalmiuden ohella todettiin myös käytettävien kiertoaikalukujen eli kiertonopeuslukujen. Kiertoaikatunnusluvuilla pystytään tutkimaan rahan sitoutumista yrityksen toimintaan. Tilitoimisto Oy:n kiertoaikatunnusluvuksi valitaan myyntisaamisten kiertoaika, sillä tilitoimistolle on hyvin tärkeää, että tehdystä työstä saadaan mahdollisimman nopeasti tuottoa. Myyntisaamisten kiertoaika siis kertoo, kuinka monessa päivässä asiakkaat maksavat laskunsa eli kuinka monen vuorokauden kuluessa myyntitulot keskimäärin kertyvät kassaan. Myyntisaamisten kiertoaajan hyväksyttävä raja saadaan vertaamalla saatua tulosta, esimerkiksi yrityksen antamaan maksuaikaan. Tunnuslukuun voi liittyä hieman epätarkkuutta, sillä myyntisaamiset saattavat sisältää muutamia liikevaihtoon kuulumattomia eriä, kuten arvonlisävero. Tästä huolimatta tunnuslukua voidaan hyvin käyttää toimialan sisäiseen tarkasteluun. (Vilkkumaa 2010, 52–53.)

4.3.3 Yritystoiminnan vakavaraisuus

Vakavaraisuuden todettiin kuvaavan yrityksen rahoitustilannetta pidemmällä aikavälillä. Yrityksen vakavaraisuudella tarkoitetaan siis vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta. Vakavaraisuutta todettiin mitattavan yleisesti omavaraisuusasteella. Vakavaraisuutta havaittiin mitattavan myös suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvulla. Kirjanpitolautakunta suosittelee myös Net gearingin eli nettovelkaantumisasteen laskemista, kun on kyse vakavaraisuudesta. Tilitoimisto Oy:n vakavaraisuutta kuvaaviksi mittareiksi valitaan siis omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus sekä Net gearing.

Omavaraisuusaste valitaan yhdeksi mittariksi siksi, että se kuvaa suhteellisen hyvin yrityksen tappiosietokykyä ja kykyä selviytyä velvollisuuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusaste on toimialasta riippumaton, joten sen käyttäminen yritysten välisessä vertailussa on perusteltua. Vakavaraisuus on tyydyttävällä tasolla, jos yrityksen omavaraisuus on 20 % – 40 %. Hyvä vakavaraisuus edellyttää, että omavaraisuusaste on yli 40 %. Tämä on kuitenkin ohjearvo, esimerkiksi yritys, jonka toimintaa liittyvä riski on alhainen sekä tulokehitys hyvä ja vakaa korkea velkaantumisasetta voidaan pitää hyväksyttävänä. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 145–146.)

Suhteellinen velkaantuneisuus valitaan siksi, että se kertoo velkojen määrän suhteessa liikevaihtoon. Suhteellinen velkaantuneisuus ilmaisee, kuinka suuri osa liikevaihdosta menee velkojen maksuun, jos saatu osuus käytettäisiin vain tähän tarkoitukseen. Hyväksyttävänä pidettävä suhteellinen velkaantuneisuus riippuu yrityksen toiminnasta, mutta yleisesti yrityksen vakavaraisuus on tyydyttävällä tasolla, jos suhteellinen velkaantuneisuus on 40 % – 80 %. Hyvä vakavaraisuus edellyttää alle 40 % suhteellista velkaantuneisuutta. Saatuja arvoja voidaan luotettavasti verrata saman toimialan yritysten kesken. (Vilkkumaa 2010, 51; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 67.)

Net gearing taas tarkastelee yrityksen vieraan pääoman tasoa suhteessa oman pääoman tilanteessa, jossa yritys käyttäisi ensin koko likvidin omaisuutensa korollisten velkojen lyhentämiseen. Tilanne on kuitenkin kuvitteellinen, koska yritys ei pärjää ilman likvidiä omaisuutta. Mitä pienempi Net gearing on, sitä vakavaraistempi yritys on. Net gearing

tunnuslukua voidaan pitää hyvänä, jos se on alle 1. Mikäli saadun tunnusluvun miinusmerkkisyys johtuu negatiivisesta omasta pääomasta, kuten Tilitoimisto Oy:n oikaistu oma pääoma on 2008 tilikauden lopussa, on tunnusluvun arvoa heikkona. (Leppiniemi & Kykkänen 2007, 147; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 68.)

4.3.4 Yritystoiminnan kasvu

Kasvu määriteltiin toiminnan laajuuden kehitystä kuvaavaksi mittariksi. Kasvunopeuden mittarina todettiin käytettävän muun muassa liikevaihdon, taseen loppusumman tai henkilökunnan lukumäärän prosentuaalista muutosta. Edellä esitetyistä tunnusluvuista Tilitoimisto Oy:n kasvunopeuden mittariksi on valittu liikevaihdon muutosprosentti. Tähän tunnuslukuun päädyttiin, sillä liikevaihdon muutos vaikuttaa yrityksen taloudellisiin toimintaedellytyksiin sekä kehitykseen laajemmin. Liikevaihdon kehitysprosentti kuvaa yrityksen liikevaihdon kehitystä tilikauden aikana. Parhaiten tunnusluku antaa tietoa, kun sitä verrataan toimialan yleiseen kehitykseen. Tunnuslukua voidaan pitää erinomaisena, kun kehitysprosentti ylittää toimialan koko kehitysprosentin. (Vilkkumaa 2010, 56; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 75.)

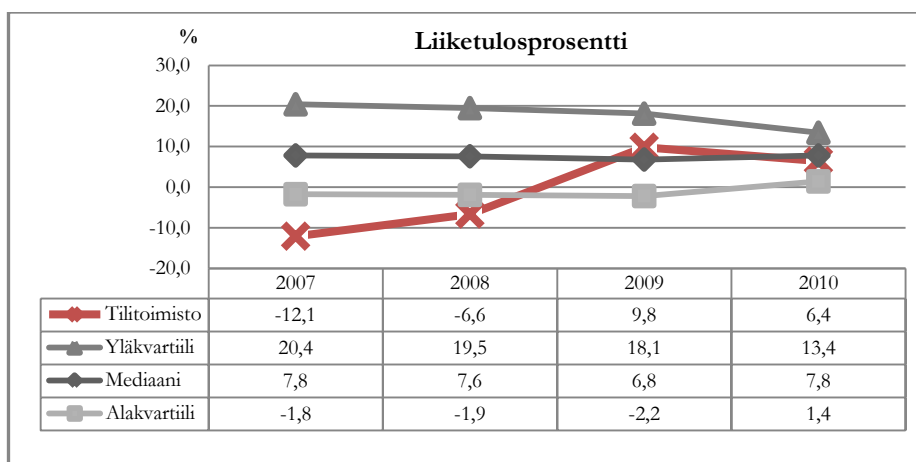
Kasvun yhteydessä puhuttiin työntekijöiden tehokkuudesta. Jotta saadaan selville Tilitoimisto Oy:n henkilöstön tehokkuus, mittareiksi on valittu liikevaihto henkilöä kohden sekä henkilöstökulut henkilöä kohden. Tunnuslukujen avulla voidaan löytää selkeä tavoitetaso henkilökunnalle ja seurata sen toteutumista. Valittuja tunnuslukuja voidaan käyttää myös, kun halutaan verrata yrityksen toiminnan tehokkuutta toimialaan keskimäärin. Tunnuslukuja käytettäessä on muistettava, että työvoiman ulkoistaminen vaikuttaa tunnuslukuun parantavasti. (Vilkkumaa 2010, 57–58; Yritystutkimusneuvottelukunta 2011, 75.)

5 Toimialavertailua

Tilitoimisto Oy:n taloudellisen kehittymisen selvittämiseksi on laskettu kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja kasvun tunnuslukuja. Tilitoimisto Oy:n taloudellisia tunnuslukuja verrataan Toimiala onlinesta saatuihin kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu-alan vastaavien lukujen mediaaneihin sekä ala- ja yläkvartiileihin. Toimiala onlinesta saatu aineisto pohjautuu Tilastokeskuksen ja Finnveran tuottamiin tilastoihin. Mediaani määriteltiin keskimmäiseksi havaintoarvoksi, kun havainnot on järjestetty suuruusjärjestykseen. Jos havaintoja on parillinen määrä, valittavaan kaksi keskimmäistä arvoa, joista lasketaan keskiarvo. Alakvartiilin todettiin olevan havaintoarvo, jota pienempiä arvoja on 25 %. Vastaavasti yläkvartiilin todettiin olevan havaintoarvo, jota suurempia arvoja on 25 %.

5.1 Kannattavuus vuosina 2007–2010

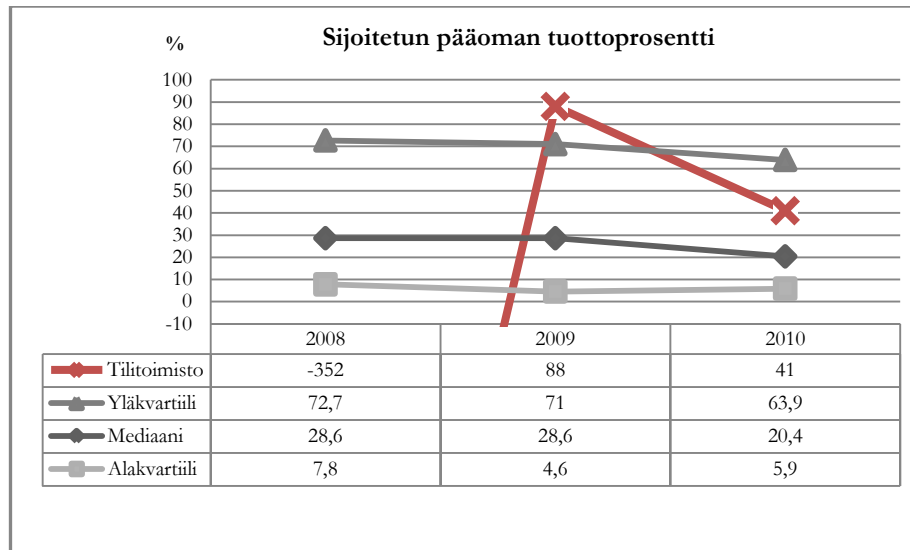
Kannattavuutta mittaaviksi tunnusluvuiksi valittiin liikeulosprosentti ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti. Valittujen kannattavuusmittareiden avulla kannattavuutta voidaan tarkastella pitkällä ja lyhyellä aikavälillä sekä omistajien näkökulmasta. Kirjanpito- ja tilinpäätös-alan liikeulosprosentti laskettiin Finnveran ja Tilastokeskuksen tuottamien tilastojen keskiarvona. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti saatiin suoraan Finnveran tuottamista tilastoista, sillä Tilastokeskuksella ei ollut kyseisiä tietoja.

Kuvio 2. Tilitoimisto Oy:n liikeulosprosentin kehittyminen

Tilitoimisto Oy:n liiketulosprosentti on parantunut merkittävästi tarkastelujakson aikana. Kahden ensimmäisen tilikauden aikana liiketulosprosentti on ollut negatiivinen, joka tarkoittaa heikkoa liiketulosprosenttia ja kannattavuutta. Toimialavertailu osoittaa myös, että kahden ensimmäisen tilikauden aikana Tilitoimisto Oy:n liiketulosprosentti on ollut alle toimialan alakvartiilin. Vuonna 2009 liiketulosprosentti on noussut huomattavasti edellisvuodesta. Liiketulosprosentin tulkitaan Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan olevan vielä tyydyttävällä tasolla. Vuonna 2010 liiketulosprosentti on hie- man tippunut edellisvuodesta, mutta se pysyy vielä tyydyttävällä tasolla. Toimialavertailu osoittaa, että vuosina 2009–2010 Tilitoimisto Oy:n liiketulosprosentti on ollut hyvä verrattuna toimialaan, sillä se on yltänyt toimialan mediaaniin.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentille ei ole yleispäteviä ohjearvoja, mutta toimialavertailu antaa hyvän pohjan analysoinnille. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti lasketaan vain vuosilta 2008–2010, sillä vuosi 2007 oli Tilitoimisto Oy:n ensimmäinen tilikausi. Tilitoimisto Oy:n kannattavuus sijoitetun pääoman tuotto prosentilla mitattuna antaa samansuuntaisia tuloksia kuin liiketulosprosentilla mitattuna.

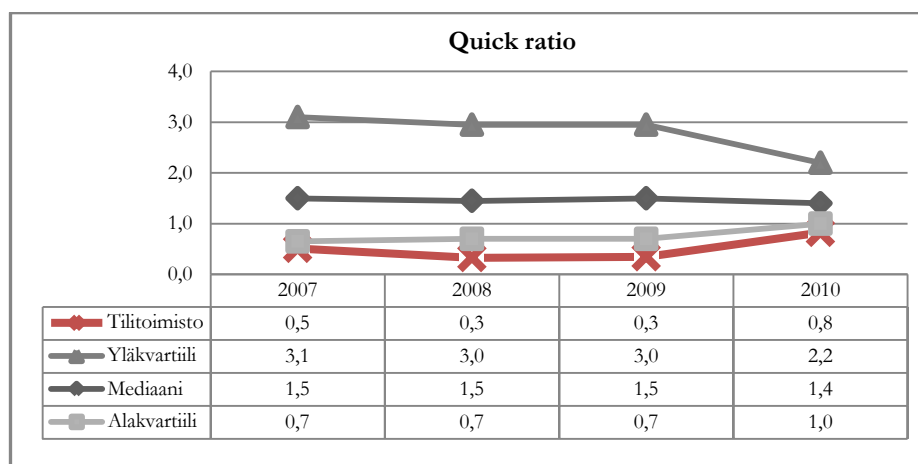
Kuvio 3. Tilitoimisto Oy:n sijoitetun pääoman tuotto prosenttien kehittyminen

Tilitoimisto Oy:n toisen tilikauden aikana sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut huomattavasti negatiivinen, joka tarkoittaa heikkoa sijoitetun pääoman tuotto prosenttia. Toimialavertailu osoittaa myös, että toisen tilikauden aika Tilitoimisto Oy:n sijoite-

tun pääoman tuotto prosentti on ollut heikko ja huomattavasti alle toimialan alakvartiilin. Vuonna 2009 liiketulos prosentti on sen sijaan noussut huomattavasti edellisvuodesta. Vuonna 2010 liiketulos prosentti on hieman tippunut edellisvuodesta, mutta se on silti pysynyt hyvällä tasolla. Toimialavertailu osoittaa, että vuosina 2009–2010 Tilitoimisto Oy:n liiketulos prosentti on ollut hyvä, sillä se ylittää yli toimialan mediaaniin. Vuonna 2009 sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut jopa yli toimialan yläkvartiilin.

5.2 Maksuvalmius vuosina 2007–2010

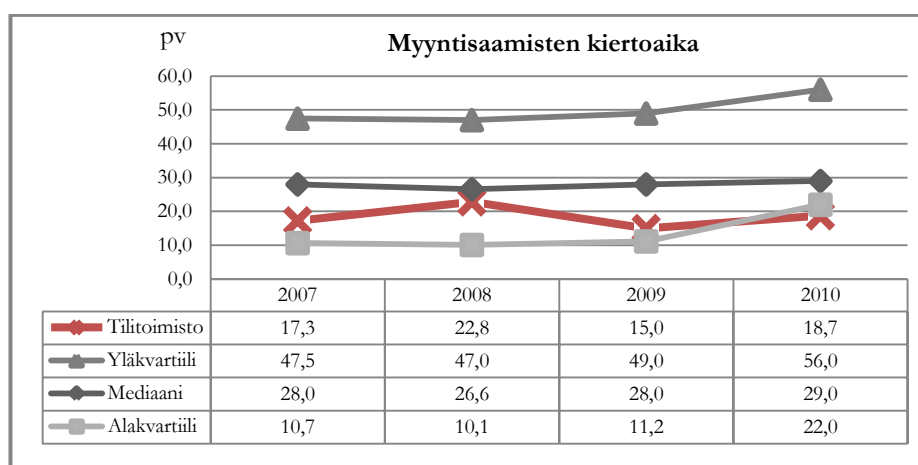
Maksuvalmiutta mittaaviksi tunnusluvuiksi valittiin Quick ratio ja myyntisaamisten kiertoaika. Kirjanpito- ja tilinpäätös-alan Quick ratio ja myyntisaamisten kiertoaika laskettiin Finnveran ja Tilastokeskuksen tuottamien tilastojen keskiarvona. Tilitoimisto Oy:n maksuvalmiutta voidaan pitää tarkasteluajanjaksolla tyydyttävänä.

Kuvio 4. Tilitoimisto Oy:n Quick ration kehittyminen

Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut Quick ratiolle ohjearvoja, joiden mukaan tunnuslukua voidaan pitää hyvänä sen ollessa yli 1 ja tyydyttävänä sen ollessa 0,5 ja yhden välillä. Tilitoimisto Oy:n ensimmäisen tilikauden aikana Quick ratio on ollut tyydyttävällä tasolla, mutta kahden seuraavan tilikauden aikana tippunut 0,3. Vuonna 2010 Quick ratio on taas kivunnut tyydyttävälle tasolle. Toimialaan verrattuna Tilitoimisto Oy:n maksuvalmius on ollut heikolla tasolla, sillä Quick ratio jää koko vertailu ajanjaksona alle toimialan alakvartiilin.

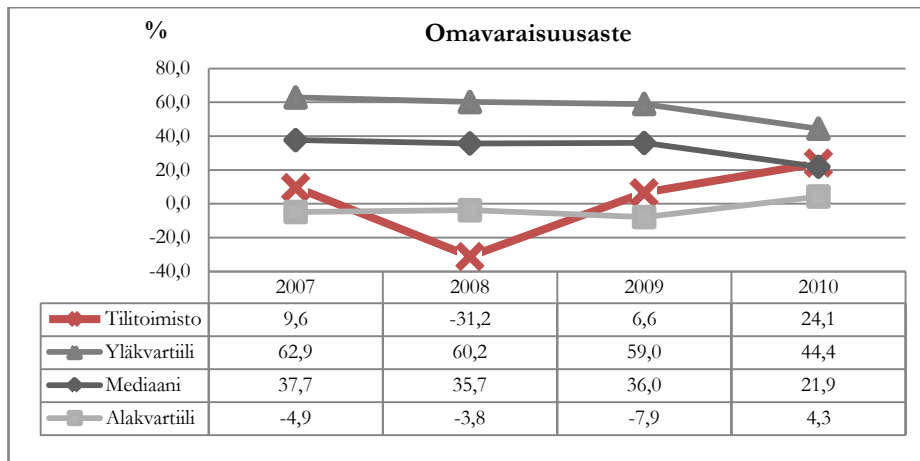
Yleispäteviä ohjearvoja myyntisaamisten kiertoajoille ei ole annettu, mutta mitä nopeammin asiakkaat maksavat sen parempi. Nyrkkisääntönä voidaan pitää sitä, että myyntisaatavien kiertoaikaa voidaan olettaa hyväksi, jos se on alle annetun maksuajan. Toimialavertailu osoittaa, että Tilitoimisto Oy:n myyntisaamisten kiertoaika on ollut hyvällä tasolla koko vertailuperiodin ajan, sillä se on pysynyt koko tarkasteluajanjakson alle toimialan mediaanin. Todellisuudessa Tilitoimisto Oy:n myyntisaamisten kiertoaika on ollut tyydyttävällä tasolla, sillä yritys on määritellyt yleiseksi maksuajaksi seitsemän päivää.

Kuvio 5. Tilitoimisto Oy:n myyntisaamisten kiertoaajan kehittyminen

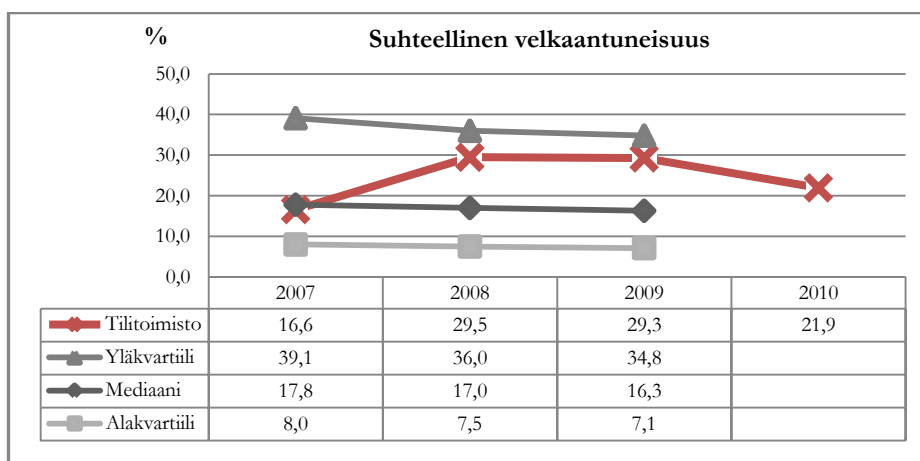
5.3 Vakavaraisuus vuosina 2007–2010

Tilitoimisto Oy:n vakavaraisuutta kuvaaviksi mittareiksi valittiin omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus sekä Net gearing. Kirjanpito- ja tilinpäätös-alan omavaraisuusaste laskettiin Finnveran ja Tilastokeskuksen tuottamien tilastojen keskiarvona. Suhteellinen velkaantuneisuus saatiin suoraan Tilastokeskuksen tuottamista tilastoista, sillä Finnveralla ei ollut kyseisiä tietoja. Vuoden 2010 suhteellista velkaantuneisuutta ei pystytty vertaamaan toimialaan, sillä Tilastokeskuksella ei ollut vielä tätä tietoa. Net gearing tunnusluvusta ei löytynyt vertailutietoja toimialaan.

Kuvio 6. Tilioimisto Oy:n omavaraisuusasteen kehittyminen

Tilioimisto Oy:n Omavaraisuusastetta voidaan pitää suhteellisen heikkona. Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut omavaraisuusasteelle ohjearvoja, joiden mukaan tunnuslukua voidaan pitää hyvänä sen ollessa yli 40 % ja tyydyttävänä sen ollessa 20 % ja 40 % välillä. Tilioimisto Oy:n omavaraisuusaste on ollut heikko, lukuun ottamatta 2010 tilikautta, jolloin omavaraisuusaste on noussut tyydyttävälle tasolle. Toimialaver tailu osoittaa myös sen, että Tilioimisto Oy:n omavaraisuusaste on ollut heikkoa sillä se on juuri ja juuri ollut toimialan alakvartiilin yläpuolella. Kuitenkin 2010 tilikausi antaa toivoa, sillä omavaraisuusaste on tällöin noussut toimialan mediaanin tasolle.

Kuvio 6. Tilioimisto Oy:n suhteellisen velkaantuneisuuden kehittyminen

Tilioimisto Oy:n suhteellista velkaantuneisuutta voidaan pitää hyvänä. Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut suhteelliselle velkaantuneisuudelle ohjearvoja, joiden mukaan tunnuslukua voidaan pitää hyvänä sen ollessa alle 40 % ja tyydyttävänä sen ollessa

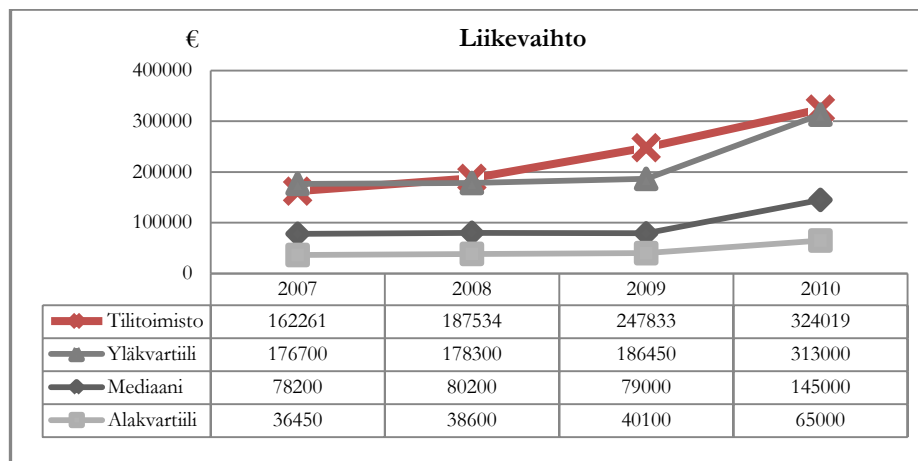
40 % ja 80 % välillä. Tilitoimisto Oy:n suhteellinen velkaantuneisuus on ollut hyvä koko tarkasteluajanjakson. Toimialavertailu osoittaa kuitenkin, että Tilitoimisto Oy:n suhteellinen velkaantuneisuus on ollut tyydyttävällä tasolla ja hieman heikentynyt vuosina 2008 ja 2009.

Tilitoimisto Oy:n vakavaraisuus on Net gearingin mukaan tyydyttävällä tasolla. Net gearing tunnuslukua voidaan pitää hyvänä, jos se on alle 1. Mikäli saadun tunnusluvun miinusmerkkisyys johtuu negatiivisesta omasta pääomasta, kuten Tilitoimisto Oy:n oikaistu oma pääoma on 2008 tilikauden lopussa, on tunnusluvun arvo heikko. Tilitoimisto Oy:n ensimmäisellä tilikaudella Net gearing on ollut hyvä, mutta vuosina 2008–2009 sen arvo on laskenut heikkoon. Vuonna 2010 yrityksen Net gearing on taas nousut hyvälle tasolle.

5.4 Kasvu vuosina 2007–2010

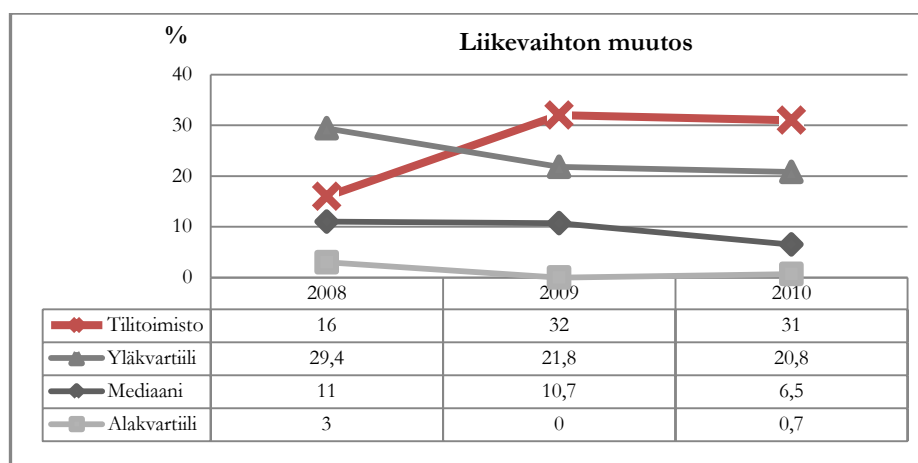
Tilitoimisto Oy:n kasvunopeuden mittariksi on valittu liikevaihdon kasvu ja liikevaihdon muutosprosentti. Kasvun yhteydessä todettiin myös henkilöstön tärkeys tilitoimisessa, sillä se on tilitoimiston huomattava voimavara. Tästä syystä henkilöstön tehokkuutta mitataan tunnusluvuilla, jotka määrittelevät liikevaihdon yrityksessä työskentelevää henkilöä kohden sekä henkilöstökulut henkilöä kohden. Kirjanpito- ja tilinpäätösalan liikevaihto ja liikevaihto henkilöä kohden laskettiin Finnveran ja Tilastokeskuksen tuottamien tilastojen keskiarvona. Liikevaihdon muutosprosentti saatiin suoraan Finnveran tuottamista tilastoista, sillä Tilastokeskuksella ei ollut kyseisiä tietoja.

Tilitoimisto Oy:n liikevaihtoa voidaan pitää hyvänä. Liikevaihto on kasvanut suhteellisen tasaisesti vuodesta toiseen. Toimialavertailu osoittaa myös, että Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon kasvu on ollut huomattavaa. Tilitoimisto Oy:n liikevaihto on jäänyt hieman toimialan yläkvartiiliin vuonna 2007, mutta muina vuosina se on kivunnut yli toimialan yläkvartiilin.

Kuvio 7. Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon kehittyminen

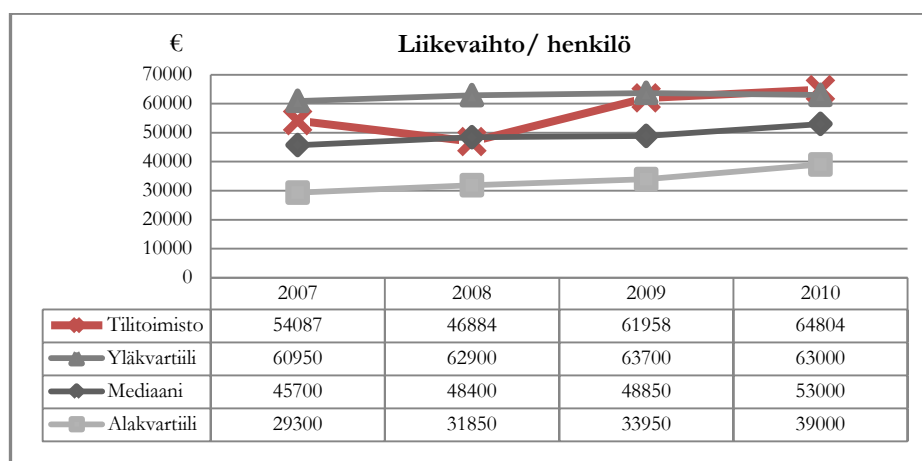
Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon muutosprosentit lasketaan vain 2008–2010 tilikausilta, sillä 2007 tilikausi oli yrityksen ensimmäinen. Liikevaihdon muutosprosentista voidaan huomata, että Tilitoimisto Oy:n kasvu on ollut positiivista koko tarkastelujakson. Toimialavertailu osoittaa myös, että Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon muutos on ollut myönteistä. Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon muutos on ollut vuonna 2008 yli toimialan mediaanin ja vuosina 2009 ja 2010 jopa yli toimialan yläkvartaalin.

Kuvio 8. Tilitoimisto Oy:n liikevaihdon muutoksen kehittyminen

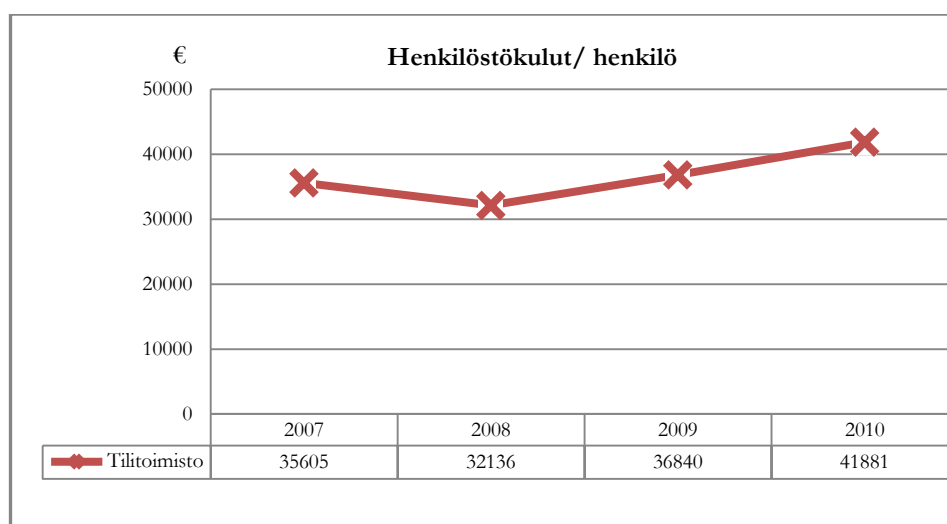
Tilitoimisto Oy:n liikevaihto työntekijää kohden on myös ollut hyvällä tasolla. Saadut arvot ovat kasvaneet tarkasteluajanjaksolla. Tunnuslukua voidaan pitää sitä parempana mitä suurempi se on. Toimialavertailu osoittaa myös, että saadut tulokset ovat positiivisia. Kahden ensimmäisen tilikauden aikana Tilitoimisto Oy:n liikevaihto henkilöä kohti

on ollut noin toimialan mediaanin luokkaa ja noussut sitten vielä lisää hipoen jo toimialan yläkvartiilia.

Kuvio 9. Tilitoimisto Oy:n liikevaihto henkilöä kohden

Tilitoimisto Oy:n henkilöstökulut työntekijää kohden ovat nousseet tarkasteluajanjaksoilla. Poikkeuksellisesti kuitenkin vuonna 2008 henkilöstökulut henkilöä kohden hieman laskivat. Henkilöstökulujen nousun takana on osaksi inflaatio. Inflaation yksistään ei selitä Tilitoimisto Oy:n henkilöstökulujen nousua, sillä kasvu on ollut huomattavasti suurempaa kuin inflaatio keskimäärin, esimerkiksi kulut ovat nousseet vuodesta 2009 noin 14 %.

Kuvio 10. Tilitoimisto Oy:n henkilöstökulut henkilöä kohden

6 Pohdintaa

Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli selvittää pääkaupunkiseudulla toimivan Tilitoimisto Oy:n taloudellinen kehitys vuosina 2007–2010. Toissijaisena tarkoituksena oli verrata kehitystä toimialan yleiseen kehitykseen ja esittää kehitysehdotuksia. Tutkimuksella pyrittiin antamaan Tilitoimisto Oy:n johdolle yrityksen taloudesta tietoa, jota voidaan hyödyntää päätöksenteossa. Talouden kehityksen tarkastelu rajattiin kannattavuuteen, maksuvalmiuteen, vakavaraisuuteen ja kasvuun.

Tilitoimisto Oy:n taloudellisen kehityksen selvittämiseksi oikaistiin kohdeyrityksen vuosien 2007–2010 tilinpäätökset sekä laskettiin valitut tunnusluvut. Kohdeyrityksen profiloimiseksi kirjanpito- ja tilinpäätös-alalle keskimäärin selvitettiin Toimiala onlinein kautta Tilastokeskuksen ja Finnveran tuottamia toimialan vastaavien tunnuslukujen mediaaneja sekä ala- ja yläkvartiileja.

6.1 Johtopäätökset

Yrityksen kannattavuus, rahoitus ja kasvu ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, esimerkiksi mitä nopeammin yritys kasvaa suhteessa kannattavuuteen, sitä huonommin sen tulorahoitus riittää toiminnan rahoittamiseen. Jos oman pääoman saanti on rajoitettua, johtaa se usein ulkopuolisen pääoman kasvuun, joka taas liittyy vakavaraisuuden heikkenemiseen. Samalla tavalla ulkopuolisen pääoman kasvu johtaa usein lyhytaikaisen vieraan pääoman lisääntymiseen, jolloin maksuvalmius heikkenee. Siksi maltilliseen kasvuun tulee pyrkiä.

Tilitoimisto Oy:n kannattavuutta voidaan pitää tyydyttävällä tasolla. Yrityksen kannattavuus on kuitenkin parantunut tarkasteluajanjaksolla ja vuonna 2010 noussut toimialan mediaanin tuntumaan. Yrityksen kannattavuus ei ole kuitenkaan kasvanut samaa vauhtia kuin yrityksen liikevaihto. Tilitoimisto Oy:n liikevaihto on kasvanut tarkastelu-periodilla huomattavasti. Yrityksen liikevaihdon muutos on ollut vuonna 2008 yli toimialan mediaanin ja vuosina 2009 ja 2010 jopa yli toimialan yläkvartaalin. Tämä osoittaa sen, että kasvu on ollut huomattavan suurta.

Tilitoimisto Oy:n toiminnan tehokkuus on hieman parantunut tarkasteluajanjaksolla. Tehokkuuden parantumista kuvaa, esimerkiksi liikevaihto työntekijää kohden. Liikevaihto yrityksen työntekijää kohden on kasvanut noin 54000 eurosta kaudella 2007 kauden 2010 65000 euroon. Samaan aikaan henkilöstökulut henkilöä kohden ovat kasvaneet suhteellisen maltillisesti noin 36000 eurosta kaudella 2007 kauden 2010 42000 euroon. Vuonna 2010 henkilöstökulujen kasvu ohitti kuitenkin työntekijöiden tehokkuusmittarina käytetyn liikevaihto työntekijää kohden kasvun. Ero on noin 10 prosenttia, jota voidaan pitää huomattavana. Seuraavina vuosina Tilitoimisto Oy:n tulee keskittyä työntekijöiden tehokkuuden tehostamiseen ja henkilöstökulujen maltilliseen kasvuun.

Tilinpäätöshetken maksuvalmius ei välttämättä vastaa koko tilikauden tyypillistä tilannetta. Maksuvalmiuden tunnuslukuja tulkittaessa on muistettava, että yrityksen maksuvalmius voi vaihdella merkittävästikin tilikauden aikana. Edellisessä luvussa lasketut maksuvalmiuden tunnusluvut viittaavat Tilitoimisto Oy:n maksuvalmiuden olevan heikolla tasolla, mutta parantuneen lievästi tarkasteluajanjakson viimeisenä vuotena. Tilitoimisto Oy:n on otettava huomioon myös käytännön vaatimus oman maksuvalmiutensa kehittämiseksi parempaan suuntaan.

Maksuvalmiuden heikkous johtuu myös osaltaan Tilitoimisto Oy:n myyntisaamisten kiertoajasta. Yrityksen tavoitteena on ollut myyntisaamisten keskimääräisen maksuajan pitäminen seitsemänä vuorokautena, johon ei kuitenkaan ole aivan päästy. Myyntisaamisten keskimääräinen maksuaika on ollut noin 18 päivää tarkasteluajanjaksolla. Verrattuna toimialaan yrityksen myyntisaamisten kiertonopeus on kuitenkin ollut hyvällä tasolla, mutta se ei lohduta, jos omaan tavoitteeseen ei ole päästy. Seitsemää vuorokautta voidaan pitää suhteellisen lyhyenä aikana, mutta mielestäni tavoittelemisen arvoisena päämääränä. Päämäärä voidaan saavuttaa, esimerkiksi tehostamalla perintää.

Tilitoimisto Oy:n vakavaraisuus on toimialaan verrattuna ollut tyydyttävällä tasolla, joka johtuu vieraan pääoman lisääntymisestä yrityksen taseessa. Yleisenä ohjeena pidettyä hyvän omavaraisuuden rajaa Tilitoimisto Oy ei ole vielä saavuttanut, mutta kehityksen suunta on rohkaiseva. Vuonna 2010 yrityksen omavaraisuusaste on yltänyt jo toi-

mialan mediaaniin. Yrityksen suhteellinen velkaantuneisuus on pysynyt alle 40 prosentissa, mutta toimialaan verrattuna suhteellinen velkaantuneisuus on ollut keskitasoa.

Kaiken kaikkiaan Tilitoimisto Oy taloudellinen kehitys on ollut positiivista. Yritys on parantanut taloudellisia toimintaedellytyksiään ja 2010 tilikauden tunnusluvut ovat pääsääntöisesti hyviä. Tilitoimisto Oy:n kannattaisi jatkossa perehtyä yrityksen kasvuun, sillä sen tulisi olla tasaista ja tervettä, ei liian räjähdysmäistä. Yrityksen tulisi keskittyä tehostamaan nykyisen henkilöstön työtehoa entisestään. Tilitoimisto Oy:n tulorahoituksen riittävyyteen kannattaisi kiinnittää myös osaltaan huomiota. Tulorahoituksen riittävyyttä voitaisiin parantaa, esimerkiksi perintää tehostamalla.

6.2 Muita kehitysehdotuksia

Tilitoimistossa hoidettavat tehtävät monipuolistuvat koko ajan. Työntekijöiden tehtäväkuva ei ole enää niin rutiininomainen. Työn sisältö muuttuu, lakisääteisestä kirjanpidosta, enemmän johtoa tukevaksi toiminnaksi, jossa pyritään auttamaan yritystä menestymään entistä paremmin. Talouskonsultoinnin tarjonta tulee kasvamaan ja kirjanpitäjän itsenäinen vastuu asiakkaistaan kasvaa. Tietotekniikan edistyminen on edesauttanut tätä kehitystä ja monia asioita pystytään hoitamaan jatkossa tehokkaammin sähköisesti. On myös havaittavissa, että yhä suuremmat yritykset sekä julkinen sektori on alkanut ulkoistamaan taloushallintoaan tilitoimistoille. Tämä tarkoittaa sitä, että tilitoimistoala tulee kasvamaan nykyisestään ja se saa uusia ulottuvuuksia. Myös tilitoimistojen kansainvälistyminen on nähtävissä. (Alhola 2010, 40–42; Taloushallintoliitto 2010b.)

Auktorisointi on luotettava tapa varmistaa tilitoimistojen osaamisen taso. Auktorisoidulla toimistolla tulee olla riippumaton asema ja sen tulee muutoinkin omata hyvät valmiudet toimeksiantojen hoitamiseen. Suomen Taloushallintoliitto ry:n sääntöjen asettamien vaatimusten lisäksi auktorisoidulta tilitoimistolta edellytetään, että se harjoittaa päätoimialanaan tilitoimistotoimintaa tai tarjoaa muuta siihen rinnastettavaa taloushallinnon ulkoistamispalvelua. Tilitoimiston omistajien tulee olla rehellisiä ja hyvämaineisia sekä vakavaraisia. Tilitoimistolta edellytetään myös, että toimiston kirjanpito-toiminnan vastaavana hoitajana on KLT kirjanpitäjä. Yrityksellä tulee olla muutenkin

riittävää kokemusta ja toimiston tulee sitoutua noudattamaan näitä sääntöjä. (Taloushallintoliitto 2010a.)

Tilitoimistoille KLT tutkinto on pääsyvaatimus auktorisoiduksi Taloushallintoliiton jäseneksi. KLT tutkinto on merkki ammattitaidosta. Se on arvostettu laskenta-ammattilaisille tarkoitettu asiantuntijatutkinto. KLT tutkinnon suorittamiseksi tarvitsee läpäistä tentti, joka järjestetään vuosittain. Tilitoimisto Oy:n työntekijöistä suurin osa täyttää pääsyvaatimukset KLT tutkinnon suorittamiseen. Kun yksikin työntekijöistä on suorittanut tentin hyväksytysti, voi yritys hakeutua auktorisoiduksi tilitoimistoksi. (Taloushallintoliitto 2010a.)

Tilitoimisto Oy ei ole vielä auktorisoitu tilitoimisto, joten ehdottaisin tilitoimiston auktorisointia, sillä auktorisoitua tilitoimistoa pidetään luotettavuuden merkinä. Auktorisointi on myös hyvä myyntivaltti ja houkuttelee isompia asiakkaita toimistolle. Näin saataisiin kasvatettua entisestään liikevaihtoa. Tilitoimiston ei lain mukaan tarvitse olla auktorisoitu, mutta on otettava huomioon, että laki saattaa muuttua. Siksi olisikin hyvä varmistaa etukäteen työn jatkuvuus.

Tilitoimisto Oy:n tulisi jatkossakin seurata taloudellista kehittymistään tunnuslukujen avulla ja asettaa selkeitä tavoitteita, joihin tähdätä. Tilinpäätösanalyysi voidaan toteuttaa aina tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä kerran vuodessa. Tunnuslukujen kaavoista voidaan tehdä Excelliin valmiit pohjat, joita pystytään käyttämään joka vuosi. Saatujen tulosten pohjalta kyetään kehittämään toimintaa haluttuun suuntaan. Tilitoimisto Oy voisi jopa tarjota tätä palvelua asiakkailleen.

6.3 Opinnäytetyön laadun arviointi

Tilinpäätösanalyysi menetelmänä ei ole täydellinen tai ongelmaton. Tutkimuksen tekijän painottamat ja valitsevat mittarit saattavat vaikuttaa analyysin lopputulokseen heikentävästi. Mielenpitoiset tunnuslukujen tulkinnasta ja käyttökelpoisuudesta myös vaihtelevat, joka vaikeuttaa analysoimista. Tutkimuksen lähdeaineisto on kattavaa ja lisää viitekehysten luotettavuutta. Tutkimusta saattaa kuitenkin hieman heikentää tilinpäätösana-

lyysistä kirjoitetun lähdeaineiston iäkkyys. Lähivuosina tilinpäätösanalyysistä ei ole ilmestynyt uutta materiaalia verrattuna laeissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Kohdeyrityksen tilinpäätökset eivät sisältäneet juurikaan oikaisutarvetta, joten taseiden ja tuloslaskelmien oikaiseminen ei käytännössä vaikuttanut saatuihin tuloksiin. Tilitoimisto Oy:n kaikki tilinpäätökset olivat tilintarkastettuja, joten niitä voidaan pitää luotettavina. Tutkimuksessa käytetyt tunnusluvut on laskettu Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeistuksen mukaan. Laskemiseen on käytetty apuna Microsoft Exceliä ja tilinpäätösten tiedot on syötetty taulukoihin käsin, jolloin syöttövirheiden mahdollisuus on olemassa. Kaikki syötetty data on pyritty tarkastamaan useaan otteeseen virheiden minimoimiseksi. Virheiden syntymistä on pyritty estämään myös käyttämällä Teemu Ahon Navita -ohjelmaa tuloksien tarkastamiseen.

Toimialavertailussa käytettiin Toimiala Onlinestä saatuja arvoja, jotka pohjautuvat Tilastokeskuksen ja Finnveran tuottamiin tuloksiin. Tuloksia voidaan pitää luotettavina, sillä Tilastokeskus ja Finnvera on oikaissut saamansa tiedon Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeiden mukaisesti. Tutkimusta kuitenkin heikentää hieman se, että kaikista tunnusluvuista ei löytynyt tietoa molemmista lähteistä.

Tutkimuksen toistettavuus on varsin hyvällä tasolla. Jokaisella on mahdollisuus saada Tilitoimisto Oy:n tilinpäätöstiedot kaupparekisteristä pientä maksua vastaan. Saadut tulokset pystytään laskemaan ja toistamaan Yritystutkimuksen ohjeistusta apuna käyttäen. Toimialavertailussa käytetyt tiedot voidaan noutaa Internetistä ilmaiseksi. Lähdemateriaalina käytetyt aineistot ovat vapaasti kaikkien ulottuvilla. Tutkimuksen toistettavuutta heikentää kuitenkin se, että tutkija on saanut hieman lisätietoa Tilitoimisto Oy:stä yrityksen omistajilta.

6.4 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimus voitaisiin toistaa samanlaisena noin neljän vuoden välein. Näin pystyttäisiin paremmin näkemään yrityksen taloudellisen kehityksen trendi. Tutkimusta kannattaisi myös syventää. Yritys voisi, esimerkiksi selvittää hinnoittelun onnistumista. Tällä tavalla voitaisiin varmistaa, ettei yritys myy palveluita liian alhaisella hinnalla. Tutkimuskoh-

teeksi voitaisiin myös valita yksittäisen asiakkaan kannattavuus. Tällaisen tutkimuksen toteuttamiseen tulisi varata riittävästi aikaa, jotta pystyttäisiin saamaan riittävän tarkkoja tuloksia.

Lähteet

- Alhola, K. 2010. Taloushallinnon kiehtova ja vaativa maailma. *Tilisanomat* 4/2010, s. 40–42.
- Eskola, A. & Mäntysaari, A. 2006. Menestys, kannattavuuden hallinnan perusteet. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.
- Fredriksson, A. ym. 2008. Kirjanpitolaki tänään. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Ikäheimo, S. Luonasmeri, S. & Walden, R. 2007. Yrityksen laskentatoimi. Ws Bookwell Oy. Juva.
- Innanen, J. & Lempinen A. 1998. Metall- ja elektroniikkateollisuuden pk-yritysten kannattavuus- ja rahoitusasemavertailu: Tilinpäätösanalyysi vuosilta 1994–1997. Pro gradu -tutkielma. Helsingin Kauppakorkeakoulu.
- Jyrkiö, E & Riistama, V. 2008. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki.
- Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2007. Uusi Tilinpäätösanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Kinnunen, J. Leppiniemi, J. Puttonen, V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.
- Kinnunen, J. Laitinen, E. Laitinen, T. Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Knüpfer, S. & Puttonen V. 2004. Moderni rahoitus. Dark Oy. Vantaa.

Laitinen, E. 2002. Strateginen tilinpäätösanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Leppiniemi, J. 2011. Saako pk-yrityksen kannattavuuden selville analysoimalla tilinpäätöstietoja? Tilisanomat 1/2011.

Leppiniemi, J. 2007. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. WS Bookwell Oy. Juva.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2007. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. WS Bookwell Oy. Juva.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2009. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. WS Bookwell Oy. Juva.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2006. Tilinpäätöksen tulkinta. WS Bookwell Oy. Juva.

Lindfors, H. & Syvänperä, O. 2008. Pk-yrityksen budjetointi ja raportointi käytännönläheisesti. Edita Prima Oy. Helsinki.

Myllylä, M. 2010. Huhtico Oy:n taloudellisen tilan kartoittaminen tilinpäätösanalyysin keinoin. Opinnäytetyö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. Edita Prima Oy. Helsinki.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Edita Prima Oy. Helsinki.

Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Edita Prima Oy. Helsinki.

Taloushallintoliitto 2011a. KLT. Luettavissa: <http://www.taloushallintoliitto.fi/kl/>.
Luettu: 3.6.2011.

Taloushallintoliitto 2011b. Tilitoimisto alana. Luettavissa:
http://www.taloushallintoliitto.fi/opiskelijat/alan_ja_tyotehtavien_esittely/.
Luettu:3.6.2011.

Taloushallintoliitto 2011c. Tilitoimistofaktaa. Luettavissa:
<http://www.taloushallintoliitto.fi/media/tilitoimistofaktaa2/>. Luettu: 4.1.2011.

TEM Toimialapalvelu 2011. Toimialaraportit. Luettavissa:
<http://www2.toimialaonline.fi/>. Luettu: 17.3.2011.

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459.

Tomperi, S. 2010. Käytännön kirjanpito. Edita Prima Oy. Helsinki.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Kirjanpitolautakunta. Luettavissa:
<http://www.tem.fi/index.phtml?s=947>. Luettu: 20.01.2011.

Vilkkumaa, M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit. Yrityskirjat Oy. Helsinki.

Vilkkumaa, M. 2005. Talouden apuvälineet johdolle. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Yritystutkimus ry 2010. toiminta. Luettavissa:
<http://www.yritystutkimusneuvottelukunta.fi/?1;2;200;200.html>. Luettu: 14.2.2011.

Yritystutkimusneuvottelukunta 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Hakapaino Oy. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Kululajikohtainen tuloslaskelma

Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava

Liikevaihto

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

Valmistus omaan käyttöön

Liiketoiminnan muut tuotot

Materiaalit ja palvelut

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Ostot tilikauden aikana

Varastojen muutos

Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot

Henkilösivukulut

Eläkekulut

Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

Liikevoitto (-tappio)

Rahoitustuotot ja -kulut

Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

Tuotot osuuksista omistusyhteisyriksissä

Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

Saman konsernin yrityksiltä

Muilta

Muut korko- ja rahoitustuotot

Saman konsernin yrityksiltä

Muilta

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

Korkokulut ja muut rahoituskulut

Saman konsernin yrityksiltä

Muille

Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja

Tilinpäätössiirrot

Poistoeron muutos

Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot

Tilikauden verot

Laskennalliset verot

Muut välittömät verot

Tilikauden voitto (tappio)

Taseen kaava

Vastaava

Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet

- Kehittämismenot
- Aineettomat oikeudet
- Liikearvo
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

- Maa- ja vesialueet
 - Omistettut
 - Vuokraoikeudet
- Rakennukset ja rakennelmat
 - Omistettut
 - Vuokraoikeudet
- Koneet ja kalusto
- Muut aineelliset hyödykkeet
- Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat

Sijoitukset

- Osuudet saman konsernin yrityksissä
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Osuudet omistusyhteisyryyksissä
- Saamiset omistusyhteisyryyksiltä
- Muut osakkeet ja osuudet
- Muut saamiset

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus

- Aineet ja tarvikkeet
- Keskeneräiset tuotteet
- Valmiit tuotteet/tavarat
- Muu vaihto-omaisuus
- Ennakkomaksut

Saamiset

Pitkäaikaiset

- Myyntisaamiset
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Saamiset omistusyhteisyryyksiltä
- Lainasaamiset
- Laskennalliset verosaamiset
- Muut saamiset
- Siirtosaamiset

Vastattavaa

Oma pääoma

- Osake- tai muu peruspääoma
- Ylikurssirahasto
- Arvonkorotusrahasto
- Käyvän arvon rahasto
- Vararahasto
- Muut rahastot
 - Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot
 - Muut rahastot
- Edellisten tilikausien voitto (tappio)
- Tilikauden voitto

Tilinpäätössiirtojen kertymä

- Poistoero
- Vapaaehtoiset varaukset

Pakolliset varaukset

- Eläkevaraukset
- Verovaraukset
- Muut pakolliset varaukset

Vieras pääoma

Pitkäaikainen

- Pääomalainat
- Joukkovelkakirjalainat
- Vaihtovelkakirjalainat
- Lainat rahoituslaitoksilta
- Eläkelainat
- Saadut ennakot
- Ostovelat
- Rahoitusvekselit
- Velat saman konsernin yrityksille
- Velat omistusyhteisyryyksille
- Laskennalliset verovelat
- Muut velat
- Siirtovelat

Lyhytaikainen

- Pääomalainat
- Joukkovelkakirjalainat
- Vaihtovelkakirjalainat
- Lainat rahoituslaitoksilta
- Eläkelainat
- Saadut ennakot

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset

Saamiset saman konsernin yrityksiltä

Saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä

Lainasaamiset

Laskennalliset verosaamiset

Muut saamiset

Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

Osuudet saman konsernin yrityksissä

Muut osakkeet ja osuudet

Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset**Vastaavaa Yhteensä**

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin yrityksille

Velat omistusyhteisyrittäyksille

Laskennalliset verovelat

Muut velat

Siirtovelat

Vastattavaa Yhteensä

Oikaistun taseen kaava

Vastaava	Vastattavaa
Pysyvät vastaavat	Oma pääoma
Kehittämismenot	Osake- tai muu peruspääoma
Liikearvo	Ylikurssi- ja arvonorotusrahoisto
Muut aineettomat hyödykkeet	Käyvän arvon rahasto
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Muut rahastot
Maa- ja vesialueet	Kertyneet voittovarot
Rakennukset ja rakennelmat	Tilikauden tulos
Koneet ja kalusto	Pääomalainat
Muut aineelliset hyödykkeet	Taseen oma pääoma yhteensä
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Poistoero
Sisäiset osakkeet ja osuudet	Vapaaehtoiset varaukset
Muut osakkeet ja osuudet	Poistoero ja varaukset yhteensä
Sisäiset saamiset	Oman pääoman oikaisu
Muut saamiset ja sijoitukset	Oikaistu oma pääoma yhteensä
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	Vieras pääoma
Leasingvastuukanta	Pääomalainat
Vaihtuvat vastaavat	Lainat rahoituslaitoksilta
Aineet ja tarvikkeet	Eläkelainat
Keskeneräiset tuotteet	Saadut ennakot
Valmiit tuotteet	Sisäiset velat
Muu vaihto-omaisuus	Muut pitkäaikaiset velat
Vaihto-omaisuus yhteensä	Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä
Myyntisaamiset	Laskennallinen verovelka
Sisäiset myyntisaamiset	Pakolliset varaukset
Muut sisäiset saamiset	Leasingvastuukanta
Muut saamiset	Korolliset lyhytaikaiset velat
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	Saadut ennakot
Rahoitus ja rahoitusarvopaperit	Ostovelat
Vastaavaa yhteensä	Sisäiset ostovelat
	Muut sisäiset korolliset velat
	Muut sisäiset korottomat velat
	Muut korottomat lyhytaikaiset velat
	Lyhytaikainen vieras pääoma yht.
	Oikaistu vieras pääoma yhteensä
	Vastattavaa yhteensä

Oikaistun tuloslaskelman kaava

Liikevaihto

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan tuotot yhteensä

Aine- ja tarvikekäyttö

Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

Laskennallinen palkkakorjaus

Liiketoiminnan muut kulut

Valmisteveraston lisäys/vähennys

Käyttökate

Suunnitelaman mukaiset poistot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketulos

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista

Muut korko- ja rahoitustuotot

Korkokulut ja muut rahoituskulut

Kurssierot

Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset

Välittömät verot

Nettotulos

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

Kokonaistulos

Poistoeron lisäys/vähennys

Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys

Laskennallinen palkkakorjaus

Käyvän arvon muutokset

Muut tuloksen oikaisut

Tilikauden tulos